

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 26510 -74000 ΦΑΞ: 26510 -79286

Διαβάζεται από 2.000 Ζαγορίσιους στην Ελλάδα και σ' όλον τον κόσμο

ΕΤΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟ ΠΡΩΤΟ

ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 358

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

2008

ΚΩΔΙΚΟΣ 2571

Κάποιες άλλες Πασχαλιές στα γεμάτα χωριά μας. (Λεπτοκαρνά προπολεμικά χρόνια)

Σ' όλους τους Ζαγορίσιους ΚΑΛΟΠΑΣΧΑ στα χωριά μας

ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ - ΡΟΥΜΑΝΙΑ

- Την Τετάρτη 6 Ιουνίου η ΙΛΕΖ και το Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» οργανώνουν 8ήμερη εκδρομή στη ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ και ΡΟΥΜΑΝΙΑ (Σόφια - Βουκουρέστι - Καρπάθια - Πλοέστι - Σινάινο - Μπρασόφ - Βάρνα - Μπουργκάσ - Φιλιπούπολη - Σαντάσκι). Επιστροφή 13 Ιουνίου.
- Τιμή συμμετοχής 590 ευρώ το άτομο (7 διανυκτερεύσεις με πρωινό και ένα γεύμα).
- Δηλώσεις συμμετοχής στα τηλέφωνα της ΙΛΕΖ 26510 74000 και 26510 79286 τις πρωινές ώρες.

Χρονογράφημα**Να ανοίξουμε τα παράθυρά μας στην Άνοιξη****Σταύρου Συκιώτη**

«Ήρθε πάλι η Άνοιξη – ήρθαν τα λουλουδιά πράσινα η γη φορεί – και ανθίζει το κλαρί και χαράς παντού χοροί – και χαράς τραγούδια».

μό του εδάφους της, ντύνεται στα πράσινα, μ' όλες τις μορφές της χλόης, διανθισμένης με πολύχρωμα ταπεινά ή αλαζονικά λουλουδικά, που γίνονται περίτεχνο κέντημα στον πράσινο καμβά της Άνοιξης.

Αυτό το εποχικό φαινόμενο

Η Άνοιξη, μέρος στην αλληλοδιαδοχή των εποχών της χρονιάς, δεν αφήνει αμέτοχο τον ίδιο τον άνθρωπο. Στοιχείο της Δημιουργίας ο άνθρωπος, που κλείνει μέσα του την πνοή της ζωής, που με την καρδιά και το πνεύμα του γίνεται εκφραστής

της Άνοιξης προσφέρεται αφειδώς σε όλα τα **πλάτη και μήκη του πλανήτη μας**, όταν, μάλιστα, το μάκρος του χειμώνα γίνεται κουραστικό από τα άγρια, παρατεταμένα καιρικά φαινόμενα, τότε, η αναμονή της Άνοιξης γίνεται πόθος, **προσδοκία** έντονη.

Χαρακτηριστικά γράφει γι' αυτή, η Κική Δημουλά:

«Η Άνοιξη έρχεται μαζί με το τέλος της. Η **προσδοκία** της είναι που κάνει **εκθαμβωτική** την έλευσή της. Τη γευόμαστε μέσα από τα **αγαλλιώντα συμπτώματα** της προετοιμασίας: Ξεμύτισμα αδιόρατο κάποιου πράσινου φύλλου, διόγκωση χυμών, βοή χρωμάτων, δονήσεις μπουμπουκιών, όλα αυτά που κάνουν το δέντρο των αισθήσεών μας να τραντάζεται, εν αναμονή της Άνοιξης»

ζωής πολυσύνθετος, του ουρανού και της φύσης, δεν μένει αλώβητος από το κυκλογύρισμα αυτό του χρόνου. Επηρεάζεται το Είναι του, η ψυχολογία του, η διάθεση της Σκέψης και του Συναισθήματος, γίνεται μέρος στην πολυμορφία της ζωής. Αντιληπτό στον καθένα μας είναι πως, το περιβάλλον, φυσικό ή κοινωνικό, μας επηρεάζει άμεσα, με διαφορετικό για τον καθένα μας τρόπο. Μια φωτεινή μέρα, ένας γαλάζιος ουρανός, μια γαλήνια ατμόσφαιρα, αντίθετα, μια μουντή μέρα, η παγωνιά, ένα μονότονο ψιλοβρόχι, όλα αυτά επηρεάζουν άμεσα την ψυχολογία και την ψυχική μας διάθεση. Η Άνοιξη, ιδιαίτερα, με αυτή τη φυσική αναγεννητική της σκηνοθεσία που παρουσιάζει, συγκλονίζει τον άνθρωπο, αναγεννά το

Είναι του, πλημμυρίζει την ψυχή του με ποικιλία συναισθημάτων και φωτίζει τη σκέψη του, γι' αυτό και η εποχή της Άνοιξης συγκεντρώνει το μεγάλο πλούτο ποίησης και μουσικής χαρούμενης και αισιόδοξης, έκφραση της χαράς και της ψυχολογικής ευφορίας του.

«Η **άνοιξη είναι μία φυσική ανάσταση, είναι η υλοποιημένη ιδέα της αθανασίας**» έγραψε ο φιλόσοφος Τωρώ. Και ο γερμανός ποιητής Γκαίτε, την αποκάλεσε «**πανηγύρι της φύσης**». Ένας δε από τους παλιούς μας ποιητές, ο Χριστοβασίλης, χαιρετά, χαρακτηριστικά, την Άνοιξη με τα δικά του λόγια: «**Γεια σου χαρά σου, άνοιξη, χιλιοχαριτωμένη, βασίλισσα των εποχών και κάυχημα του πλάστη, ας ήταν δώδεκα φορές να 'ρχόσουν το χρόνο**».

Η αύρα της Άνοιξης ανοίγει διάπλατα τις εξώπορτες των σπιτιών μας και τα σφαλιστά παράθυρά μας. Οι μυρωδιές των λουλουδιών και ο μυρωμένος φωτεινός αέρας, ανανεώνουν την εσωτερική ατμόσφαιρα των σπιτιών μας από τις βαριές μυρωδιές και την κλεισούρα του χειμώνα. Η Άνοιξη, αναγεννήτρα, γεμίζει τα δώματά μας με φως, μυρωδάτες αέρινες πνοές, αηδονολαλήματα και πλημμυρίζει τα πνευμόνια μας με ηλιόφωτο οξυγόνο και την ψυχή μας με τη σαγήνη της αγάπης. Η Άνοιξη είναι ένα εποχικό πανηγύρι ζωής, γεμάτο χαρά, αισιόδοξία και ποίηση. Μια ποίηση που εκφράζει την ομορφιά, τα ανθρώπινα σκιρτήματα της καρδιάς μας και τη θεϊκή ανταύγεια της ψυχής μας, την αγάπη, τη στοργή, την αλληλεγγύη στο συνάνθρωπό μας και το περιβάλλον μας. Η Άνοιξη δεν ανοίγει μόνο τις εξώπορτες και τα παράθυρα των σπιτιών μας, τα παράθυρα των σπιτιών μας, ανοίγει με τη μαγική της δύναμη το στέρνο μας και ανανεώνει το χώρο της καρδιάς μας και της ψυχής μας με καινούρια συναισθήματα αγάπης και αρετής και φωτίζει την ψυχή μας με **θεϊκή ακτινοβολία**.

Τούτη την Άνοιξη ας ανοίξουμε τα παράθυρά μας στη ζωογόνο Αύρα της και ας ανοίξουμε και τους φεγγίτες του Είναι μας στην ψυχή και την καρδιά μας, για να συγγλυθούμε στο φεγγοβόλημα του «**Ωραίου και τ' Αληθινού**».

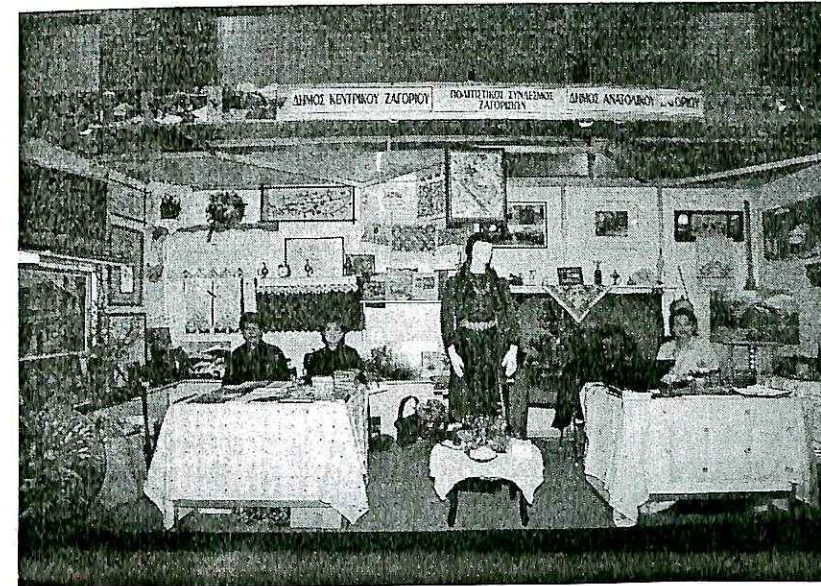
2η Έκθεση
**«Ελληνικός Λαϊκός Πολιτισμός»
28, 29, 30 Μαρτίου 2008
Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας**
Ελένης Οικονομίδου - Δούβλη

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης που ζούμε με τα υπέρ και τα κατά, όλοι οι λαοί νιώθουν τον κίνδυνο.

Αισθάνονται να χάνονται σ' ένα μεγάλο χωνί που τους καταπνίει και τους διαλύει.

δήμοι Κεντρικού και Ανατολικού Ζαγορίου.

Στο περίπτερο που στήσαμε μπορούσε κανείς να θαυμάσει την εσωτερική όψη ενός Ζαγορίσιου σπιτιού, κάδρα, κεντήματα, μπουχαροποδιές, κόνισμα, κουρτινάκια,

Γι' αυτό όλο και μεγαλώνει η ανάγκη όλο και αποτελεί φροντίδα και μέλημα πρωταρχικό κάθε λαού ν' αντισταθεί, να κρατηθεί, να μη χαθεί να μη σβήσει.

Κι όλο καταφεύγει σ' αυτό που τον ορίζει και τον καθορίζει, στο διαφορετικό, στην ιδιαιτερότητα και την μοναδικότητα.

Τη δική του ταυτότητα θέλει να κρατήσει κι υπάρχει ένας μόνος δρόμος, ο Ελληνικός Λαϊκός Πολιτισμός, δηλαδή η ιδιαιτερότητα της γλώσσας, των ηθών και εθίμων, της αρχιτεκτονικής, της φορεσιάς, της μουσικής και των χορών, της μαγειρικής, των ασχολιών, της βιοτεχνίας που πρέπει να κρατηθούν ανέγγιχτα κι αλώβητα όπως μας τις παρέδωσαν οι πρόγονοί μας.

Σ' αυτό αποβλέπει και η έκθεση για δεύτερη φορά και αποτελεί συνδιοργάνωση του ΕOSP Ευρωπαϊκού Οργανισμού Στρατηγικού Σχεδιασμού, της Νομαρχίας Πειραιώς και του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Όλη η Ελλάδα από τα νησιά ως τη Θράκη ήταν εκεί. Δεν μπορούσε βέβαια να λείψει και το Ζαγόρι. Το Ζ. εκπροσώπησαν ο Πολιτιστικός σύλλογος Ζαγορίσιων και οι

κεντήματα και εκδόσεις της Ριζαρείου, εκθέματα σπάνια του λαογραφικού μουσείου Ελαφοτόπου, βιβλία Ζαγορίσιων συγγραφέων, υφαντά και αντικείμενα των κτηνοτρόφων του Ανατολικού Ζαγορίου και τοπία σπάνιας ομορφιάς του ίδιου χώρου.

Μπορούσε επίσης να παρακολουθεί στην οθόνη αναπαραστάση ηθών, εθίμων, χορών από τις εκδηλώσεις του συνδέσμου, ξενάγηση στο λαογραφικό μουσείο παραδοσιακών επαγγελμάτων από τον ιδρυτή του καθηγητή Μιχάλη Οικονομίδη κι όλα επενδυμένα με Ζαγορίσιους σκοπούς από εκλεκτούς οργανοπαίχτες.

Κυρίαρχη μορφή η Ζαγορίσια γυναίκα με το κέρασμα στο φιρφιρί έκανε όλους να σταματούν. Το περίπτερο του Ζαγορίου έκανε εξαιρετική εντύπωση κι ήταν ένα ερέθισμα να θελήσουν να το γνωρίσουν κι από κοντά.

Την τελευταία μέρα η θαυμάσια εμφάνιση του χορευτικού με την αρχοντική φορεσιά και τους μοναδικούς χορούς άφησε τις καλύτερες εντυπώσεις.

Αξίζουν συγχαρητήρια σ' όσους εργάστηκαν γι' αυτή την ιδιαίτερη παρουσία.

Πασκαλιά της καρδιάς μου**Ελένης Οικονομίδου - Δούβλη**

Πασκαλιά φέτος Απριλιάτικη, σχεδόν Μαΐσια! Περνώ και ματαπερνώ στον Πάνω Μαχαλά τ' άδεια σοκάκια...

Μια ησυχία παγερή βασιλεύει παντού...

Δεν ακούς φωνή ούτε ανθρώπου ούτε ζωντανού. Κοντοστέκομαι στις γριές οξώπορτες. Μεγάλες τεράστιες, ρυπιδιασμένες με σκουριασμένους ρεζέδες και μαραζωμένες κλειδωνιές. Βαριά τεράστια τα κλειδιά τους πόσες φορές και πόσα χέρια να τάχουν γυρίσει!

Στέκονται μια ζωή εκεί, ατάραχες, ίδιες κι απaráλαχτες, σιωπηλές, φρουροί ακοίμητοι κρατούν επτασφράγιστα του σπιτιού τα μυστικά. Η μια κοντά στην άλλη, δίπλα, παραπέρα, απέναντι, παρακάτω, σοφά μελετημένες, σαν χορός αρχαίας τραγωδίας. Κάθε μια έχει και τη δική της ιστορία. Έχουν δει τα μάτια τους, έχουν ακούσει τ' αυτιά τους...

Τις κοιτάζω και τις ξεμπλιάζω. Ξέρω και την παραμικρή λεπτομέρεια της κάθε μιας, τα σχέδια κι από ποια μεριά είν' η κλειδωνιά...

Να χτυπήσω τον τσιόκανο; Να απτήσω το ταβί; Μπα, φοβάμαι πως δεν θα μ' ανοίξει κανένα.

Να κρίνω απ' τον οβρό; Θα μ' ακούσουν; Θα πηρετεύουν σκέφτομαι, μέρες που είναι θα σιουρμπετίζουν, θα βουρτσίζουν τα πατώματα και τις σάλες...

Κι οι φιλενάδες που χάθηκαν! Η Σοφία, η Νίκη, η Λίτσα, η Αθηνά, η Αλεξάντρα, η Ειρήνη, η Βανθία, η Αμαλίσσα, η Γίτσα θα πήγαν για λάχανα στο παλιόχωρ!...

Η Βαγγελίνα κι η Νάσσα θα ντουμπουλίζουν, η Φρίξίνα κι η Έλλη θα γυρίζουν τ' αντίτραμι του σουβλί για του τριμά, η Λεύκη θ αρτίαν λειτρουιές, η Πάνθια με το σκαλέτου θα βράζει τσιάνι στον νταγανούτ', η Μιρόπη θα σιαζ τουν κήπου, η Πάτρα η πεθερά μου θα

βουρτσίζ' τ'ν κριβάτα, η Αγαθή θα μπιζιρών, η Μάχη κι η Νόη κα τ' μάζουν του κακάβ να βαψουν τ' αυγά τα μεγαλοπεφτίσια για το κόνισμα, η Βασιλκούλα κι η Φερενίκη θα φτιάχνουν κλούρια γι' αυτό μουσκούβουλάει ου τόπους; παστρέβ.

Η Ξανθίππη κι η Βασιλεία θα ρίχν' στα σκλιά να μην αλχτούν κι Πολύμνια θα βγάξ νιρό μι του σιούκλο απ' τ' στέρνα.

— Κάθομαι στο πεζούλι της Αγαθής και καρτερώ.

Γιατί αργούν τόσο;

Όπου νάναι θα φανούν οι κοπέλες με τ' άσπρα τα φακίδια με τα κομολόδια να κρέμονται και τις ποδιές γιομάτες οξωλάχανα!

Καρτερώ να φανούν τα παιδαρέλια. Να δω γέμισαν τα κανίστρια με πασκαλομάνις για τον επιτάφιο, ή θα τον στολίσουμε με σπαθιά και κρίνα και δαφνάνια απ' τον Τσοπάτ'κο!

Όμως αργούν πολύ. Κοντεύει να βασιλέψ' ο ήλιος!

Κατάκλειστες οι πόρτες κι ο άλσος περασμένος στα χερούλια. Φευγάτες οι νοικοκυρές, μια ζωή καλές μου γειτόνισσες.

Φευγάτες, άλλες για τον ουρανό κι άλλες για την πόλη...

Παρηγορέμαι. Θα τις δω το βράδυ στον επιτάφιο καλοντυμένες, στην τρίχα, να σιγοψάλουν με ψηλή φωνή.

«Η ζωή εν τάφω».

Όμως, έφτακε η Πασκαλιά. Να καλοδεχτούμε όλοι.

Χριστός Ανέστη.

Ας αναστήθει Χριστέ μου μαζί σου και το Ζαγόρι!

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ: Πωλείται οικόπεδο 500 τ.μ. σε προνομιακή θέση εντός του οικισμού εφαιπτόμενο με τον κεντρικό οδικό άξονα στην άνω πλατεία του χωριού. Πληροφορίες στα τηλέφωνα: 2531072489 - κιν. 6936759254

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΟΙΚΟΠΕΔΟ στο Μονοδένδρι εκτάσεως 1.700 τ.μ. στη θέση ΜΠΡΙΝΟΣ, τοποθεσία εξαιρετικής θέας στα όρια του χωριού. Πληροφορίες τηλ. 2107523322

**ΑΜΜΟΒΟΛΕΣ -
ΥΔΡΟΒΟΛΕΣ
ΥΔΡΟΑΜΜΟΒΟΛΕΣ
ΚΤΙΡΙΩΝ
ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΪΤΣΗΣ
6ο χλμ. Ιωαννίνων -
Μετσόβου
ΑΜΦΙΘΕΑ
Τηλ. 6949 549222**

ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΣΕ ΤΟΠΟΥΣ ΟΠΟΥ ΠΛΕΟΝΑΖΕΙ ΚΑΙ ΣΕ ΤΟΠΟΥΣ ΟΠΟΥ ΕΛΛΕΙΠΕΙ (ΚΡΥΑ ΒΡΥΣΗ ΠΕΛΛΑΣ – ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙ)

Το κείμενο αυτό είναι μέρος από μια ευρύτερη εργασία που εκπονήθηκε στο πλαίσιο ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης κατά το σχολικό έτος 2005-06 από την περιβαλλοντική ομάδα του 2ου Γυμνασίου Κρύας Βρύσης Γιαννιτσών. Στην εργασία αυτή βασίστηκε η παρουσίασή μου στο Σεμινάριο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για εκπαιδευτικούς που διοργάνωσε το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας στις 14-16/3/2008 και στο οποίο είχα κι εγώ την ευκαιρία να συμμετάσχω μετά από πρόσκληση των διοργανωτών. Επειδή το θέμα αυτής της εργασίας –μεταξύ άλλων– άπτεται, νομίζω, σοβαρών ζητημάτων που μας απασχολούν όλους στο Ζαγόρι, είμαι ιδιαίτερα υποχρεωμένος στα μέλη της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού, που δέχτηκαν να το δημοσιεύσουν. Σε ορισμένους αναγνώστες ίσως φανεί παράταιρη ή και περιττή η αναφορά στον οικισμό της Κρύας Βρύσης. Θεωρώ όμως πως αυτή ακριβώς η συγκριτική ματιά είναι και το πλεονέκτημα της οπτικής αυτού του κειμένου.

Η ιστορία της Κρύας Βρύσης είναι συνυφασμένη με την πρόσφατη ιστορία του νερού στην περιοχή. Ως οικισμός προήλθε από τη συνένωση δύο παραλίνων οικισμών της λίμνης Λουδία-Γιαννιτσών στα τέλη της δεκαετίας του 1920 και αναπτύχθηκε μετά την αποξήρανση της λίμνης. Αυτό συνέβη μεταξύ του 1933 και του 1936 και απέφερε συνολικά 288.750 στρέμματα καλλιεργήσιμης γης που αποδόθηκαν στους ακτήμονες της ευρύτερης περιοχής. Έτσι η Κρύα Βρύση συγκέντρωσε κατοίκους από την Άψαλο, την Αριδαία ακόμη και την Πτολεμαίδα, ενώ διαμορφώθηκαν οι συνθήκες για μόνιμη εγκατάσταση των νομάδων Βλάχων κτηνοτρόφων που παραχείμαζαν στην περιοχή. Η εγκατάσταση των πληθυσμών αυτών έδωσε στην Κρύα Βρύση και τη σημερινή οικιστική της μορφή.

Ωστόσο, τα προβλήματα πλημμυρών στην περιοχή, η έλλειψη πόσιμου νερού και η ανάγκη για αποχέτευση των οικιακών λυμάτων ενός όλο και αυξανόμενου πληθυσμού, είχαν αρχικά αφεθεί στην τύχη ή στην πρωτοβουλία των κατοίκων: η ύδρευση γινόταν μέσω αρτεσιανών φρεάτων και η αποχέτευση με αυτοσχέδιους βόθρους, ανοιχτούς στον πυθμένα, με αποτέλεσμα τον κίνδυνο μόλυνσεων των

πόσιμων υδάτων. Η δεκαετία του 1960 σηματοδότησε την απαρχή της συστηματικής αντιμετώπισης των προβλημάτων αυτών από τη μεριά του κράτους, πρώτα με την επίλυση του ζητήματος της πλήρους αποστράγγισης και ταυτόχρονα της άρδευσης των καλλιεργήσιμων εδαφών. Τα δύο μεγάλα αρδευτικά κανάλια, η Πρίσα και η Αραπίτσα, που διοχετεύουν τα επιφανειακά νερά από το γειτονικό Βέριο, ολοκληρώθηκαν ως έργα το 1962-63, ενώ παράλληλα κατασκευάστηκε ένα δίκτυο μικρότερων καναλιών για την άρδευση και ιδρύθηκε το 1970 ο Τ.Ο.Ε.Β., για την ολοκληρωμένη διαχείριση των επιφανειακών υδάτων του Βερμίου - Νάουσας.

Η συστηματική ύδρευση του οικισμού άρχισε τον Απρίλιο του 1976 και υποστηρίχθηκε από –δύο αρχικά και τέσσερις συνολικά– γεωτρήσεις που αξιοποίησαν τα υπόγεια νερά της περιοχής. Το σχετικά μεγάλο βάθος των γεωτρήσεων (120-180 μ.) ήταν αυτό που φαίνεται να απέτρεψε τα όποια προβλήματα μόλυνσης του υδροφόρου ορίζοντα από τα οικιακά λύματα, αφού το πρόβλημα της οικιακής αποχέτευσης αντιμετωπίστηκε μόλις τα τελευταία 15 χρόνια με την κατασκευή του δικτύου (σωληνώσεις και αντλιοστάσια) και των εγκαταστάσεων του βιολογικού καθαρισμού.

Σήμερα η Κρύα Βρύση, όσον αφορά τουλάχιστον τη διαχείριση των οικιακών λυμάτων, διοχετεύει καθαρό νερό στον ποταμό Λουδία, που λειτουργεί ως ο τελικός αποδέκτης των υδάτων της περιοχής. Δε θα μπορούσε όμως να ισχυριστεί κανείς το ίδιο και για τα ύδατα εκείνα που καταλήγοντας στον ίδιο ποταμό μεταφέρουν ίδιοι οι μαθητές, άλλωστε, όπως και γενικότερα, η τοπική κοινωνία, προλαμβάνουν την εικόνα του Λουδία ως ενός ιδιαίτερα μολυσμένου ποταμού, όπως καταδείχθηκε από τις απαντήσεις που λάβαμε.

Στο Κεντρικό Ζαγόρι, από την άλλη μεριά, το σύστημα υδάτινων πόρων είναι τελείως διαφορετικό. Παρά το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό γενικότερα στη Δυτική Ελλάδα, και σε αντίθεση με την εικόνα που κατασκευάζουν τα Μ.Μ.Ε. για την περιοχή, τα ασβεστολιθικά πετρώματα και οι χαράδρες αποστραγγίζουν σε σύντομο χρόνο μεγάλες ποσότητες από αυτά τα όμβρια ύδατα, με αποτέλεσμα να μην μπο-

ρεί να διαμορφωθεί ένας αξιοποιήσιμος υδροφόρος ορίζοντας. Η απουσία, λοιπόν, αρτεσιανών υδάτων και η σχετικά μεγάλη απόσταση του Κεντρικού Ζαγορίου από τα μεγάλα ποτάμια της περιοχής, έστρεψε τους κατοίκους στην αξιοποίηση των όμβριων υδάτων με τη συλλογή τους, πριν αυτά χαθούν. Η

Του Βασίλη Δαλκαβούκη

συλλογή των υδάτων αυτών γίνεται με δύο τρόπους, ανάλογα με τις ανάγκες που εξυπηρετούν:

α) για τη συλλογή νερού οικιακής χρήσης, στην οποία περιλαμβάνεται και η εξυπηρέτηση των μικρών οικόσιτων κοπαδιών που διατηρούσαν μέχρι πρόσφατα οι ντόπιοι, κατασκευάζονταν κλειστές δεξαμενές νερού, όπου συγκεντρωνόταν το νερό της βροχής ή του χιονιού κατά τους χειμερινούς μήνες. Για τη συγκέντρωση του νερού χρησιμοποιούσαν ένα σύστημα υδροςωλήνων που περιέζωναν τη στέγη του σπιτιού ή άλλων βοηθητικών κτιρίων και οδηγούσαν το νερό της στέγης σ' ένα φρεάτιο καθαρισμού κι από εκεί στη δεξαμενή (στέρνα). Οι παλιότερες από τις στέρνες αυτές, που βρίσκονται ακόμη σε λειτουργία, χρονολογούνται από τα μέσα του 19ου αιώνα και έχουν χωρητικότητα περίπου 150 m³. Στην κοινότητα που επισκεφθήκαμε, το Μονοδένδρι, υπάρχουν 35 τέτοιες κυλινδρικής κατασκευής στέρνες, καθώς και άλλες 40 ακόμη, πολύ πιο πρόσφατες, κατασκευασμένες είτε από πέτρα είτε από τσιμέντο και στεγανοποιημένες εσωτερικά από το ίδιο υλικό.

β) για τη συλλογή νερού για το πότισμα των κοπαδιών –να σημειώσουμε ότι στα βοσκοτόπια του Κεντρικού Ζαγορίου ξεκαλοκαίριαζαν άλλοτε δεκάδες χιλιάδες πρόβατα, κυρίως Σαρακατσάνων κτηνοτρόφων– χρησιμοποιούνταν άλλοτε φυσικά κοιλώματα συγκέντρωσης του νερού και άλλοτε ανοιχτοί ταμιευτήρες νερού που κατασκευάζονταν σε σημεία φυσικής αποστράγγισης όμβριων υδάτων. Η στεγανοποίησή τους γινόταν παλιότερα με υδραυλικό κόνιαμα, ανάλογο μ' εκείνο που χρησιμοποιούσαν και για την εσωτερική στεγανοποίηση των στερνών. Με τη χρησιμοποίηση του τσιμέντου τις τελευταίες δεκαετίες όχι μόνο κατασκευάστηκαν περισσότεροι ταμιευτήρες αλλά επιπλέον εξελίχθηκαν τυπολογικά, αφού τώρα μπορούν να κατασκευαστούν και

ταμιευτήρες κλειστού τύπου με την στεγανοποίηση του περιβάλλοντα χώρου για τη συγκέντρωση των όμβριων υδάτων. Στο Μονοδένδρι, π.χ. υπάρχουν σήμερα 12 συνολικά ταμιευτήρες νερού, από τους οποίους οι περισσότεροι είναι κλειστού τύπου.

Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τρόπος διαχείρισης των οικιακών λυμάτων στο Κεντρικό Ζαγόρι, όπως γινόταν παλιότερα και σήμερα. Σε παλιότερη φάση οι βόθροι ήταν αβαθείς λάκκοι σκαμμένοι κοντά στον εξωτερικό περίβολο του σπιτιού. Κατά την περίοδο των έντονων βροχοπτώσεων, μια ειδική κατασκευή στον κοινόχρηστο δρόμο, στο καλντερίμι, οδηγούσε μεγάλες ποσότητες νερού προς το σημείο όπου βρισκόταν ο βόθρος. Με την αφαίρεση ορισμένων λίθων από τη βάση του περιβόλου το νερό παράσερνε τα λύματα και τα οδηγούσε έξω και μακριά από τον οικισμό, καθώς η κλίση του εδάφους βοηθούσε στην αποστράγγιση δια φυσικής ροής. Φυσικά δεν έλειπαν και τα ... απρόοπτα, όταν ξαφνικά η νεροποντή σταματούσε! Αυτό όμως δεν εμπόδιζε σε γενικές γραμμές την αντιμετώπιση και αυτής της ανάγκης στο ίδιο πλαίσιο χρήσης υδάτινων πόρων, δηλαδή των όμβριων υδάτων.

Σήμερα το σύστημα αυτό έχει αντικατασταθεί με τη χρήση κλειστών μη στεγανοποιημένων εσωτερικά βόθρων, που οδηγεί τα οικιακά λύματα στο ασβεστολιθικό υπέδαφος. Αυτό ακριβώς προωινίζεται και το σημαντικότερο πρόβλημα στην περιοχή, αφού δεν υπάρχει καμία μελέτη για την αντοχή αυτού του συστήματος φυσικής αποχέτευσης –ούτε, βέβαια, πρόβλεψη για εγκατάσταση βιολογικού καθαρισμού– σε μια περίοδο μάλιστα που το Κεντρικό Ζαγόρι δέχεται σε ετήσια βάση.

Η διαφορά στον τρόπο προσπορισμού του νερού αλλά και οι διαφορετικές ανάγκες για τη χρήση του στις δύο περιοχές παρήγαγαν αρχικά δύο τελείως διαφορετικούς τύπους διαχείρισης. Θα 'λεγε κανείς ότι ο παράγοντας τύχη έπαιξε μεγάλο ρόλο στην αρχική διαχείριση του νερού στην Κρύα Βρύση, όπου η επί δεκαετίες απουσία συστηματικής υποδομής δε δημιούργησε ιδιαίτερα προβλήματα. Αντίθετα, στο Κεντρικό Ζαγόρι η προσαρμογή στους φυσικούς περιορισμούς οδήγησε σε μια ισορ-

Το πέρασμα από τα rooms to let στον ξενώνα και στο αγρόκτημα

Ετοιμάζεται η μετεξέλιξη του ελληνικού τουρισμού με καλύτερες και ποιοτικότερες υποδομές

Του ΣΤΑΘΗ ΚΟΥΣΟΥΝΗ

Μια νέα λειτουργική μορφή υπαίθρου με την ονομασία «Ξενώνας» ετοιμάζεται να ενταχθεί στο ελληνικό τουριστικό προϊόν. Στην πραγματικότητα, θα πρόκειται για καταλύματα που θα προσφέρουν πλήρη φιλοξενία, η οποία θα γίνει προσπάθεια να διαφοροποιηθεί εντελώς από το καθεστώς των rooms to let. Παράλληλα, όμως, επιδιώκεται και η καθιέρωση ενός ακόμη νέου θεσμού, ο οποίος θα έχει την επωνυμία «επισκέψιμο αγρόκτημα» και θα είναι αυτό ακριβώς που περιγράφει ο τίτλος του.

Οι δύο παραπάνω δράσεις εντάσσονται στις προσπάθειες για τη δημιουργία του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου για τον τουρισμό υπαίθρου προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματική ενίσχυση της επιχειρηματικότητας σε αυτόν τον τομέα εν όψει και της διαμόρφωσης του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (Δ' ΚΠΣ).

Ήδη, οι επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται σε αυτό τον χώρο πληθαίνουν και προβάλλουν ως αίτημα να δοθεί μια λύση στα θεσμικά προβλήματα που τους εμποδίζουν να ασκήσουν τη δραστηριότητά τους νομότυπα και οργανωμένα.

Στο πλαίσιο αυτό έχει γίνει μια προεργασία από Ομάδα Εργασίας που έχει συσταθεί και συμμετέχουν μεταξύ άλλων εκπρόσωποι από την Αγροτουριστική, τον Ελληνικό Ορ-

Αναδημοσιεύουμε το παρακάτω κείμενο του κ. Στάθη Κουσούνη στην «Καθημερινή» του Σαββάτου 23 Φεβρουαρίου 2008, αισθανόμενοι δικαιωμένοι που το περιοδικό μας, χρόνια τώρα, έλεγε τα ίδια πράγματα κι έθετε τους ίδιους προβληματισμούς ως προς το μοντέλο τουριστικής γενικά και ειδικότερα στο Ζαγόρι μας, όπου ψευδεπίγραφα θαφτίζουμε αγροτουρισμό, ένα τουρισμό που δεν είχε τίποτε να κάνει με τον πραγματικό αγροτουρισμό των άλλων χωρών της Ευρώπης.

Μακάρι να υλοποιηθούν όσα προβλέπονται στο υπό διαμόρφωση του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) του Δ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ) που ανοίγει μεγάλες προοπτικές για τη σωστή ανάπτυξη της περιφέρειας της χώρας μας. Και μακάρι οι έχοντες την ευθύνη της υλοποίησης να κάνουν τις κατευθύνσεις αυτές πυρήνα κάθε αναπτυξιακής προσπάθειας. Επ' αυτού θα επανέλθουμε.

«Ζ»

Ο τρόπος ζωής των αγροτών και το γύρω περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται, επιδιώκεται να γίνει ένα νέο τουριστικό προϊόν.

ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

διαφοροποίηση αυτή φαίνεται να προέρχεται από τις διαφορετικές αναπτυξιακές επιλογές του κράτους: η ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής στη δεκαετία του 1960 οδήγησε στη συστηματική αντιμετώπιση των προβλημάτων στην Κρύα Βρύση από την άλλη, θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι η «βιομηχανία του τουρισμού», που εξελίσσεται ραγδαία στο Ζαγόρι και αλλού ως νέα αναπτυξιακή στρατηγική από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, δεν είναι καθόλου «ήπια», αλλά απαιτεί μακροχρόνιο προγραμματισμό, επιστημονική προεργασία και κυρίως γενναίες δαπάνες για υποδομές.

Από τη δική μας μεριά, των εκπαιδευτικών, τα μηνύματα είναι ελπιδοφόρα αναφορικά με την ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης

στους μαθητές. Οι στάσεις και τα στερεότυπα των μαθητών της Κρύας Βρύσης, όπως καταγράφηκαν στα ερωτηματολόγια, παρά τις αμφιταλαντεύσεις, μας εξέληξαν ευχάριστα. Από την προθυμία και τη σοβαρότητα με την οποία αντιμετώπισαν την έρευνά μας, την ανησυχία τους για την ποσότητα και την ποιότητα του νερού στην περιοχή τους –άρα και την ποιότητα της καθημερινής τους ζωής– αλλά και το αίσθημα ευθύνης που διαφαίνεται μέσα από τις απαντήσεις τους, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι θα γίνουν πολύ πιο προσεκτικοί και συνειδητοί χρήστες του νερού, αναγνωρίζοντας τον πολύτιμο χαρακτήρα του ως φυσικού πόρου. Αλλά και στο επίπεδο της διδακτικής εμπειρίας το πρόγραμμα, παρά τις όποιες θεσμικές αντιξοότητες,

γανισμό Τουρισμού, το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, την ΠΑΣΕΓΕΣ, την Ένωση Βιοκαλλιεργητών και Αναπτυξιακές Εταιρείες με δραστηριότητα στο χώρο του αγροτουρισμού.

Επίσης, στην αρμοδιότητα της Ομάδας Εργασίας ετέθη η διαμόρφωση προτάσεων για αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τον προσδιορισμό των λειτουργικών μορφών και τάξεων των τουριστικών καταλυμάτων και λοιπών τουριστικών εγκαταστάσεων που είναι δυνατό να εντάσσονται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα αρμοδιότητας του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και τροφίμων και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα ως εγκαταστάσεις ανάπτυξης αγροτικού τουρισμού. Η σχετική υπουργική απόφαση που ίσχυε έχει κριθεί ότι θα πρέπει να ανθεωρηθεί εν όψει της 4ης προγραμματικής περιόδου, προκειμένου να λειτουργήσει απρόσκοπτα ο Τουρισμός Υπαίθρου. Μεταξύ άλλων, στόχος είναι οι προδιαγραφές του Ξενώνα και του επισκέψιμου αγροκτήματος που αναφέρονται παραπάνω να ενταχθούν στην αναθεωρημένη Κοινή Υπουργική Απόφαση ως κριτήριο χρηματοδότησης.

Νέα Επαγγέλματα

Επίσης, η Ομάδα Εργασίας εξετάζει το νομικό πλαίσιο για τον Αγροτουρισμό – Τουρισμό Υπαίθρου. Επιδίωξη είναι να εντοπιστούν και να καταγραφούν τα νομικά και φορολογικά προβλήματα

μας πρόσφερε τη δυνατότητα να μάθουμε μ' έναν εντελώς διαφορετικό τρόπο, παράγοντας δηλαδή γνώση, να έρθουμε πιο κοντά στις ανάγκες των ιδίων των μαθητών, να πειραματιστούμε σε ζητήματα τεχνικής της εθνογραφικής μεθόδου, να ευαισθητοποιηθούμε σε ζητήματα πολιτικής μικρής κλίμακας. Να δοκιμάσουμε εν τέλει τις δομές ενός άλλου σχολείου, βιωματικού, πολύ πιο αποδοτικού και ευχάριστου, πολύ πιο κοντά στις ανάγκες των μαθητών και των δασκάλων του για ουσιαστική διδασκαλία και όχι για αλλοτριωτικούς μηχανισμούς αποστήθισης, πειθαναγκασμού και αξιολόγησης.

Σημ.: Ο Βασίλης Δαλκαβούκης είναι λέκτορας Εθνογραφίας του Ελλαδικού χώρου και Εθνολογίας στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Ξεφυλλίζοντας, τυχαία, το ένθετο στην «Καθημερινή» περιοδικό «THE ECONOMIST», του Λονδίνου (μεταφρασμένο), ξαφνιάστηκα ευχάριστα βλέποντας τη φωτογραφία του Ιστορικού Βυζαντινού ναΐσκου των Ταξιαρχών του χωριού μου (Κ. Σουδενά) χτισμένο το 1600 μ.Χ. δίπλα στη φωτογραφία της περίφημης CUPOLA (τρούλου) του Μπρουνελέσκι του καθεδρικού ναού της Φλωρεντίας, SANTA MARIA DEL FIORE.

Οι δύο φωτογραφίες, συμπληρώνουν, εμβληματικά, άρθρο του καθηγητή Συγκριτικής Φιλοσοφίας και Θρησκείας του Παν/μίου Αθηνών κ. Μάριου Μπέγγου με τίτλο «Η

Η βιβλική ταυτότητα της Ευρώπης

βιβλική ταυτότητα της Ευρώπης» με αφορμή τις έντονες συζητήσεις, κατά την εκπόνηση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος και το ερώτημα αν Ευρώπη είναι Χριστιανική ή όχι, ερώτημα που μένει ακόμη ανοιχτό.

Δεν είναι βέβαια στις προθέσεις μας ούτε έχω τη δυνατότητα να εντυπωφώσω στο ερώτημα αυτό.

Εγώ απλώς τη χαρά μου εκδηλώνω, γιατί ένα κομμάτι της ιστορίας του χωριού μου, κοσμεί ένα εμβριθές κείμενο ενός αξιόλογου ανθρώπου των γραμμάτων και να εκφράσω την πικρία μου για ένα

μνημείο ξεχωριστής πολιτιστικής κληρονομιάς, με τις ανεκτίμητες ιστορικής αξίας τοιχογραφίες που ρέβουν χωρίς κανείς να ενδιαφέρεται για τη διάσωσή τους κι ας έχει χαρακτηριστεί μνημείο υπό την προστασία της εφορίας Βυζαντινών αρχαιοτήτων.

Εμείς με τις όποιες προσπάθειες και τις μικρές μας δυνατότητες καταφέραμε ως τώρα να μην αφήσουμε να καταρρεύσει ως κτίριο ο ναός.

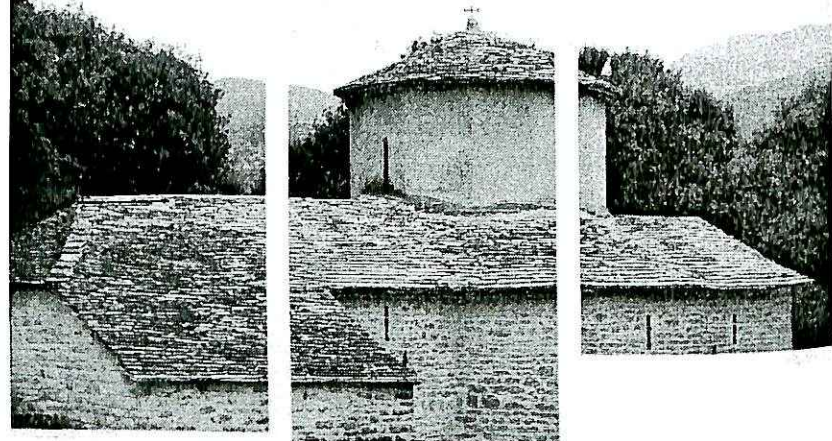
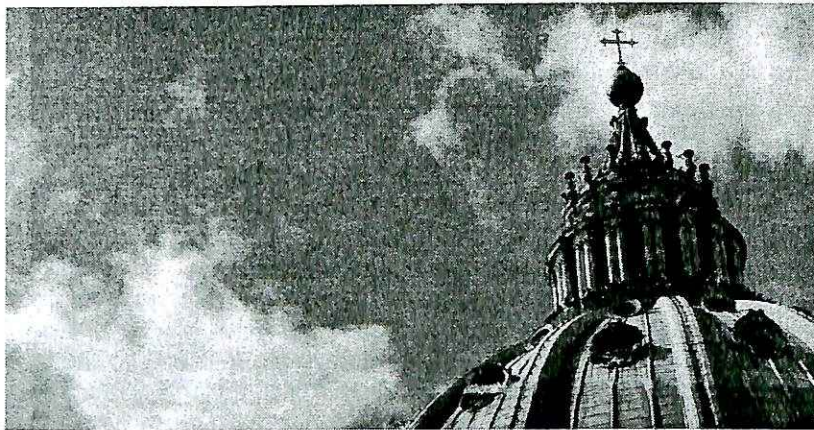
Η Διάσωση όμως και αποκατάσταση των ανεκτίμητων τοιχογρα-

φιών είναι υποχρέωση νομίζουμε της πολιτείας.

Γι' αυτό κάνουμε έκκληση σε όλους, από τον πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας που θεωρούμε και Ζαγορίσιο πλέον, το Γ. Γ. Γραμματέα της Περιφέρειας, το Νομάρχη μας και τέλος το Δήμαρχο του Κεντρικού Ζαγορίου, να ενδιαφερθούν και να φροντίσουν να μην καταστραφεί ένα αξιόλογο ιστορικό μνημείο, στολίδι για ολόκληρο το Ζαγόρι κι όχι μόνο.

Πέρα από τα... γκαντερίμια..., τους ξενώνες και τα πανηγύρια, προτεραιότητα ας έχουν τα πολιτιστικά μας μνημεία.

B.T.

Το πέρασμα από τα rooms to let στον ξενώνα και στο αγρόκτημα

που συναντά ο επιχειρηματίας ή αγρότης που σκοπεύει να δημιουργήσει μια αγροτουριστική επιχείρηση ή επιχείρηση τουρισμού υπαίθρου. Μεταξύ αυτών των θεμάτων είναι η δυνατότητα χρήσης και πώλησης αγροτικών προϊόντων (μεταποιημένων και μη) παραγωγής του ιδιοκτήτη του καταλύματος στο ίδιο το κατάλυμα, η εγγύτητα των καταλυμάτων με ζώα που πιθανό να διατηρεί ο ιδιοκτήτης, προβλήματα ασφάλισής του που προκύπτουν, καθώς και κατοχύρωση των νέων επαγγελμάτων, τα οποία δημιουργούνται από αυτή τη νέα δραστηριότητα.

Αντικείμενο της Ομάδας Εργασίας είναι και η Αναδιοργάνωση του πλαισίου για τη λειτουργία των Τοπικών Συμφώνων Ποιότητας.

Όπως έχει συζητηθεί, θα δημιουργηθεί ένα νέο πρότυπο Τοπικών Συμφώνων Ποιότητας σε συνεργασία με τις αναπτυξιακές εταιρείες, το οποίο θα φορά τον Τουρισμό στόχος θα είναι η προβολή της τοπικής ταυτότητας του τουριστικού προϊόντος.

Έπειτα από αίτημα των ιδίων των αναπτυξιακών εταιρειών, η Αγροτουριστική ή ο νέος Οργανισμός που θα δημιουργηθεί μετά το κλείσιμο αυτής θα είναι ο φορέας πιστοποίησης των προδιαγραφών των υφιστάμενων Τοπικών Συμφώ-

νων Ποιότητας καθώς και της διαδικασίας κατάρτισής τους, ενώ στη συνέχεια θα είναι και ο φορέας ελέγχου των επιχειρήσεων που συμμετέχουν να συμμετέχουν σε αυτά.

Τι είναι ο «Ξενώνας»

Η Ομάδα Εργασίας επεξεργάζεται τη διαμόρφωση πρότασης για την καθιέρωση νέας λειτουργικής μορφής τουριστικού καταλύματος υπαίθρου με την ονομασία «Ξενώνας» και προσδιορισμό των ποιοτικών, λειτουργικών και τεχνικών του προδιαγραφών. Ο «Ξενώνας» θα απομακρυνθεί από την επικρατούσα λογική των ενοικιαζόμενων δωματίων, και μεταξύ άλλων, θα παρέχει πραγματική φιλοξενία και υπηρεσίες, καθώς και τοπικά προϊόντα.

Τι είναι το «Αγρόκτημα»

Όπως προαναφέρθηκε, στόχος αποτελεί η θεσμοθέτηση λειτουργίας και του «Επισκέψιμου Αγροκτήματος». Κεντρική ιδέα στη λειτουργία του (με ή χωρίς κατάλυμα) είναι να μπορεί ο επισκέπτης να αγοράσει προϊόντα στον τόπο παραγωγής και μεταποίησής τους και να έρθει σε επαφή με την αγροτική παραγωγή και τον αγροτικό τρόπο ζωής με οργανωμένο τρόπο. Θα πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες ρυθμίσεις έτσι ώστε η λειτουργία

Οικοτεχνιών και επαγγελματικών εργαστηρίων μικρής δυναμικότητας να είναι εφαρμόσιμη.

Ζητείται νομοθετικό καθεστώς

Ένα σημαντικό θέμα που χρειάζεται ιδιαίτερη αντιμετώπιση και εξετάζεται, είναι το καθεστώς λειτουργίας των επιχειρήσεων υπαίθριων δραστηριοτήτων. Έχει διαπιστωθεί ότι απαιτείται η δημιουργία κατάλληλου θεσμικού πλαισίου έτσι ώστε οι επιχειρήσεις αυτές να αδειοδοτούνται με διαδικασίες και απαιτήσεις που αρμόζουν στο είδος τους (μέχρι σήμερα αρκεί η άδεια ταξιδιωτικού γραφείου) προκειμένου οι δραστηριότητες να διενεργούνται με τρόπο ασφαλή για τους συμμετέχοντες.

Βασική διαπίστωση της Ομάδας Εργασίας αποτελεί η ανάγκη θεσμοθέτησης της Αγροτουριστικής επιχείρησης με ή χωρίς κατάλυμα,

Ο επισκέπτης θα μυείται στη ζωή της υπαίθρου

η οποία θα επιφέρει και τις απαραίτητες νομικές ρυθμίσεις ώστε να καταστεί δυνατός ο συνδυασμός αγροτικών/ μεταποιητικών και τουριστικών δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας, που μέχρι σήμερα παρουσιάζει προβλήματα όσον αφορά την αδειοδότηση και φορολόγηση της δραστηριότητας ως ενιαία επιχείρηση (π.χ. εγγύτητα ζώων με κατάλυμα, διάθεση ιδιοπαραγόμενων προϊόντων στους επισκέπτες, ξενάγηση και πληροφόρηση των επισκεπτών κ.λπ.).

Επιπροσθέτως μια δεύτερη ομάδα εργασίας ασχολείται με την αναθεώρηση της ελληνικής προδιαγραφής για τον Αγροτουρισμό.

Σήμερα ισχύει το πλαίσιο που καθορίστηκε με σχετική απόφαση τον Δεκέμβριο του 2003 από την ΕΛΟΤ. Τον Απρίλιο του 2004 η Αγροτουριστική Α.Ε. διαπιστώθηκε από τον Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης ως φορέας πιστοποίησης. Από την μέχρι σήμερα εμπειρία της εταιρείας στην εφαρμογή της προδιαγραφής έχει διαπιστωθεί η ανάγκη για την αναθεώρησή της προκειμένου να είναι πιο λειτουργική και χρήσιμη.

Η ομάδα εργασίας που έχει συσταθεί για το σκοπό αυτό αποτελείται από εκπροσώπους της Αγροτουριστικής, του ΕΛΟΤ του ΕΟΤ και από δύο Αγροτουριστικές Επιχειρήσεις.

Απόσπασμα από το βιβλίο

«ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΜΑΚΡΙΝΙΩΤΙΣΣΑΣ»

του Νικ. Σ. Καραβίδα,

που πρόκειται να κυκλοφορήσει μέσα στο 2008

και πληθυσμό 2402 κάτοικοι. Δήμαρχος ο κ. Βασίλειος Σπύρου.

2. Στον Καποδιστριακό Δήμο Κεντρικού Ζαγορίου με 16 Δ.Δ.⁸ με έδρα τους Ασπραγγέλους, και πληθυσμό 1.601 κάτοικοι. Δήμαρχος ο κ. Γ. Παπαναστασίου.

3. Στον Καποδιστριακό Δήμο Τύμφης με 12 Δ.Δ.⁸ με έδρα το Τσεπέλοβο και 1.493 κατοίκους. Δήμαρχος ο κ. Γεώργιος Σουκοβέλος.

Η παραπάνω διαίρεση σε Ανατολικό, Κεντρικό και Δυτικό Ζαγόρι, όπως όλοι γνωρίζουμε και από τα παλιά, δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, δεν ανταποκρίνεται στη γεωγραφική θέση του κάθε χωριού, ως προς τα τέσσερα και ενδιάμεσα σημεία του ορίζοντα. Συμφωνώ με την άποψη που διατυπώνει ο Αλέξανδρος Καθάρης στην έκθεση το 1913⁹ (επιθεωρώντας) με εντολή του Υπουργείου Παιδείας να περιηγηθεί τα χωριά της περιφέρειάς του και να συντάξει σχετική έκθεση «για τη γεωγραφική, εθνολογική, κοινωνική και εκπαιδευτική κατάσταση τους».¹⁰

«Α'. Γρεβενίτη, Φλαμπουράρη, Τσερνέση, Βωβούσης, Λαϊστής, Παλαιοχωρίου Λαϊστής, Δομρινόβου, και Λεσινίτης, αποτελούντων το ανατολικόν μέρος του τμήματος Ζαγορίου και όντων βλαχοφώνων μετά των των γειτόνων περιφέρειας του Ν.Α. κειμένου Μετσόβου»¹¹ τα κατατάσσει στο Ανατολικό τμήμα του Ζαγορίου και είναι όλα βλαχόφωνα. Σύνολο 8.

Με την παλιά και τη σημερινή διαίρεση, πολλά χωριά του Ανατολικού Ζαγορίου δεν είναι βλαχόφωνα. Από τα 13, μόνο τα τέσσερα είναι βλαχόφωνα, αλλά και σ' αυτά μόνο οι υπερηλικείς μιλάν τη βλάχικη.

«Β' Σκαμνελίου, Τσεπελόβου, Καπεσόβου, Βραδέτου, Κουκούλη, Κάτω Βίτσας, Άνω Βίτσας και Μονοδενδρίου αποτελούντων το Βόρειον Κεντρικόν και ορεινόν μέρος του τμήματος, περί το όρος Τύμφη, και όντων ελληνικωτάτων, πλουσίων και ευπρεπών εις οικίας, επίπλωσιν κ.τ.λ. και καθόλου τα μέγιστα προηγμένων». Σύνολο 7.

«Γ'. Σωποτσελίου, Μπάγιας, Νεγάδων, Φραγκάδων, Λιασκοβεταίου, Δόλιανης, Δραγά(ρη) και Μακρίνου, αποτελούντων το κεντρικόν και χαμηλότερον μέρος του Ζαγορίου, αφ' ου

πηγάξει ο παραπόταμος του Βοϊδομάτι και ο βόρειος ή δεξιός βραχίων του Αράχθου ποταμού και όντων ωσαύτως πλουσίων πλουσίων και εν πολλοίς προηγμένων». Σύνολο 7.

«Δ'. Δρεσινικού, Καβαλλάρη, Κρανιάς, Λυγκιάδες, Στολοβού, Καλωτά, Μανασή και Τζονδήλας, αποτελούντων το νότιον μέρος του τμήματος τούτου». Σύνολο 8.

Αυτά αναφέρει, μεταξύ των άλλων, στην έκθεσή του το 1913, προς το Υπουργείο Παιδείας, ο Καθάρης.¹²

Μέσα σ' αυτό το ειδυλλιακό περιβάλλον, που περιγράφηκε πιο πάνω και λέγεται Ζαγόρι ή Ζαγοροχώρια, υπάρχει το Ανατολικό τμήμα αυτού, η γεωγραφική έκταση που καταλαμβάνει ο Δήμος του Ανατολικού Ζαγορίου με 13 Δ.Δ. Σ' αυτά, σύμφωνα με τον Λαμπρίδη,¹³ δεν συμπεριλαμβάνονται στα Ζαγοροχώρια και είναι η Πέτρα, η Ιτέα (Λιάπη-Μηλιωτάδες) το Δεμάτι και οι Καρυές. Αυτά τα τέσσερα χωριά την εποχή του Λαμπρίδη και προ αυτού ανήκαν στην περιοχή του Μαλακασίου.¹⁴ Προ του 1940 στο Δημοτικό Σχολείο μάθαιναν τα παιδιά, υποχρεωτικά, τα χωριά του Ζαγορίου, από στήθους, όπως τα αναφέρει ο Λαμπρίδης.¹⁵ Σήμερα τα τέσσερα πιο πάνω χωριά είναι ενωματούμενα και αποτελούν μαζί με τ' άλλα εννέα, το Δήμο του Ανατολικού Ζαγορίου. Σύνολο 14.

Εκείνο όμως που κάνει εντύπωση είναι, πως συμπεριλαμβάνονταν στην ενότητα του Ζαγορίου οι Λυγγιάδες και όχι η Κρυόβρυση (Γκουβετοά) η οποία κείται όπισθεν του Μιτσικελίου. (Ζαγόρι=ζα=όρος= όπισθεν του όρους).

Κατά τον ίδιο συγγραφέα η Κρυόβρυση ανήκε στην περιοχή Μαλακασίου¹⁶. Σήμερα υπάγεται στο Δήμο Περάματος μαζί με τους Λυγγιάδες. Πάντως και τα δύο αυτά χωριά διαφέρουν με τα Ζαγοροχώρια σε πολλούς τομείς. Το ίδιο συμβαίνει και με τα τρία άλλα χωριά (Μαυροβούνι, Κάτω και Άνω Ραβένια). Γεωγραφικά ανήκουν στο Πωγώνι και γι' αυτό, καθώς, δεν έχουν συμπεριληφθεί στο Δήμο Τύμφης.

Υποσημειώσεις

3. «Νομ. Επ. Τουριστ. Προβολής Ε.Ο.Τ. Ξενοδοχεία κ.τ.λ.».
4. «Τα ηπειρωτικά γεφύρια» του Σπ. Μαντά 1984 Αθήνα.
5. Ό.π.
6. Το κύριο θέμα είναι «Το Μοναστήρι του Μακρινού».
7. Βλέπε υποσημείωση 2.
8. Στην κατάσταση που επισυνάπτεται στο τέλος του βιβλίου, δίπλα από το όνομα του χωριού με κεφαλαία (Α, Κ.Ι.) σε ποιο δήμο ανήκει.
9. «Τα Ζαγοροχώρια στις αρχές του αιώνα μας. Δύο πολύτιμα ιστορικά ντοκουμέντα» του Σπ. Εργολάβου, Ιωάννινα 1993.
10. Στο ίδιο σύγγραφο, σελίδα 27.
11. Διατηρείται η σύνταξη και η ορθογραφία του συγγραφέα.
12. Βλέπε υποσημείωση 9.
13. Βλέπε υποσημείωση 8.
14. «Β. ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ» Μαλακασικά Μέρος Πρώτο σελ. 8. Λαμπρίδης 1886, Ιωάννινα.
15. Βλέπε υποσημείωση 8.
16. Βλέπε υποσημείωση 14.

Από τον Πολιτιστικό Σύλλογο του χωριού

Συγκέντρωση χρημάτων και υλικών για τα τέσσερα καμένα σπίτια της Βίτσας

Συστήθηκε επιτροπή με σκοπό την αποκατάσταση των παραδοσιακών οικιών

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Νέων Βίτσας αποφάσισε να συστήσει ειδική επιτροπή που θα αναλάβει τη συγκέντρωση χρημάτων και υλικών ώστε τα σπίτια που κήκων να ανοικοδομηθούν και να επιστρέψουν στην αρχική τους μορφή. Η επιτροπή αποτελείται από τον πρόεδρο του Συλλόγου Βίτσας Ευάγγελος Παπαχρήστο, τον νομάρχη Ιωαννίνων Αλέξανδρο Κακριμάνη, τον δήμαρχο Κεντρικού Ζαγορίου Γαβριήλ Παπαναστασίου, τον αντιπρόεδρο του Συνδέσμου Ζαγορίσιων Ιωαννίνων Γεώργιο Παπαλεοντίου και τον Ιωάννη Παππά, μέλος της Αδελφότητας Βίτας Αθηνών.

Όσοι επιθυμούν να συνδράμουν οικονομικά την προσπάθεια μπορούν να καταθέτουν χρήματα στον **αρ. λογαριασμού του Συλλόγου Βίτσας: 794/480009-54** που τηρείται στην **Εθνική Τράπεζα**, ενώ όσοι επιθυμούν να προσφέρουν οικοδομικά υλικά μπορούν να επικοινωνήσουν με τον κ. **Παπαχρήστο** στο τηλ.: 6973-052219 ή με το Δήμο Κεντρ. Ζαγορίου στο: 26530-22535.

Δρ. ΚΩΝ. ΤΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΑΔΚΤΩΡ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
28ης Οκτωβρίου 49
Ιωάννινα
Τηλ. Ιατρείου 26510 -29.077
Οικίας: 26510 -29.177
Κινητό: 6932 - 763.632

Αρίστη 25 Μαρτίου 2008
Προς όλους τους χωριανούς μας
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΑΡ. 1

Με την ανακοίνωσή μας αυτή, βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσουμε σε όλους τους χωριανούς μας, ντόπιους και απόδημους, κι ακόμα, όπου γης, την ίδρυση και νομιμοποίηση του **Πολιτιστικού μας Συλλόγου Αρίστης**.

Η πρωτοβουλία των συγχωριανών μας Σταύρου Συκιώτη και Άρη Μιχαήλ, που συνέλαβαν, αρχικά, την ιδέα της ίδρυσης του Συλλόγου κι ακόμα, οι άλλοι χωριανοί μας που ασπάστηκαν την ιδέα τους και συνέβαλαν με την υπογραφή και συμμετοχή τους στην νόμιμη ίδρυση του Συλλόγου, καρποφόρησε.

Η νομιμοποίηση του Συλλόγου εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. 12/2008 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ιωαννίνων και καταχωρήθηκε στο Μητρώο Σωματείων με αρ. Μητρώου 1864/11.3.08.

Διατρανώνουμε, ιδιαίτερα, τη χαρά μας αυτή και καλούμε όλους τους χωριανούς μας, μικρούς και μεγάλους, είτε βρίσκονται στο χωριό μας είτε βρίσκονται ξενιτεμένοι σε κάθε περιοχή, κι ακόμα όλους τους φίλους, όσοι γνώρισαν την Αρίστη ή συνδέθηκαν μ' αυτή, να συστρατευτούν μαζί μας, έτσι ώστε, με συνενωμένες τις δυνάμεις μας και κοινή τη διάθεση και τη θέλησή μας για την πρόοδο της και τον πολιτισμό της, να συνεισφέρουμε τις όποιες δυνάμεις μας.

Εκτιμούμε και πιστεύουμε ότι η Αρίστη έχει προϋποθέσεις ανάπτυξης. Αυτή όμως (η ανάπτυξη) δεν είναι «Μάννα εξ ουρανού», απεναντίας, χρειάζεται το δικό μας ενδιαφέρον, τον δικό μας προγραμματισμό και προπαντός την προσωπική

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΙΣΤΗΣ

μας, συνολική, δουλειά.

Με την από 12/3/2007 ανακοίνωσή μας (που κυκλοφόρησε σε περιορισμένο κύκλο στο χωριό και συνοδεύει τη ν παρούσα μας ανακοίνωση, για πληρέστερη ενημέωση) προδιαγράψαμε τις σκέψεις και τη φιλοσοφία μας καθώς και το πλαίσιο αρχών του Πολιτιστικού μας Συλλόγου. Οι προθέσεις μας, βασικά, είναι **ευγενείς, προοδευτικές, πολιτιστικές, Αριστινές και συνεργάσιμες**.

Με την έγκριση του Καταστατικού μας, ο Σύλλογός μας αποκτά νόμιμη υπόσταση και τη νόμιμη δραστηριότητά του. Σε πρώτη φάση, θα επιδώξει την οργανωτική του δομή, τη συγκρότηση του Μητρώου μελών και την ενδεδειγμένη κατάρτιση των προγραμμάτων του. Για όλα αυτά θα ενημερώνουμε τον Αριστινό κόσμο, μέλη μας ή μη, επειδή θεωρούμε πως η τακτική επικοινωνία και ενημέρωση, για κάθε δραστηριότητα, είναι παράγοντες βασικοί για την κοινή συσπείρωση γύρω από το Σύλλογο, αλλά και κοινή προσπάθεια για την πρόοδο και ανάπτυξη του χωριού μας. Η επίκλησή μας αυτή, η φωνή του Συλλόγου μας, ας γίνει παράγοντας αντίστασης στην υποβάθμιση της ζωής του χωριού μας και κατ' επέκταση του Ζαγορίου ούρου.

Στην ανακοίνωσή μας τούτη, θα περιοριστούμε να συμπεριλάβουμε, μόνο, βασικά στοιχεία του Κατ'κού μας. Και πριν απ' όλα:

1) Οι σκοποί του Συλλόγου (Άρθρο 3ο): Σκοποί του Συλλόγου είναι η ανάπτυξη και εν γένει πρόοδος του χωριού, η ιστορική, γλωσσική

και λαογραφική έρευνα, η διάσωση, διατήρηση, αναβίωση, συνέχιση και προαγωγή του λαϊκού πολιτισμού και των παραδόσεων στα ήθη και έθιμα του χωριού, να καταστεί άτυπος θεματοφύλακας του εν γένει περιβάλλοντος της περιοχής, ιδία χλωρίδος, πανίδος, αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, μελέτης, διατήρησης και προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς που θα πραγματοποιηθεί: Με τη διοργάνωση κοινωνικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων, προβολών διαφανειών ή ταινιών μορφωτικού και κοινωνικού περιεχομένου ως και λοιπών καλλιτεχνικών εκδηλώσεων. Με τη δημιουργία Βιβλιοθήκης και πνευματικού κέντρου στο χωριό. Με την οποιαδήποτε έρευνα και την ενεργό συμμετοχή για τη διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Με τη συγκέντρωση λαογραφικών στοιχείων ως και παραδοσιακών αντικειμένων εργασίας, οικιακών σκευών, ενδυμασίας, πορτρέτων κλπ με την προοπτική δημιουργίας μουσειακών χώρων.

Με τη συνεργασία και την ανάπτυξη σχέσεων με τις Αρχές και όλους τους φορείς, με προσωπικότητες και με άλλους συλλόγους παρεμφερών σκοπών για την από κοινού αντιμετώπιση των διαφόρων προβλημάτων του χωριού.

Με την προβολή και εξωραϊσμό του χωριού καθώς και με την επιμέλεια της καθαριότητας και του πρασίνου αυτού. Και γενικά, με οποιαδήποτε πρόσφορο και νόμιμο μέσο ήθελε επιτευχθεί η πρόοδος του χωριού μας και η προαγωγή του

λαϊκού πολιτισμού μας.

2) Μέλη του Συλλόγου: Ο Σύλλογός μας προκειμένου να διευκολύνει τη συμμετοχή όλων των χωριανών μας όρισε μηδαμινά χρηματικά ποσά για την εγγραφή τους και συμμετοχή στις διαδικασίες λειτουργίας του Συλλόγου, ήτοι: Ε 5 για εγγραφή και Ε 10 για ετήσια συνδρομή: ΣΥΝΟΛΟ Ε 15.

Τέλος να γνωστοποιήσουμε στην ανακοίνωσή μας τούτη:

α) Το προσωρινό Συμβούλιο του Συλλόγου:

Πρόεδρος: Σταύρος Συκιώτης
Συντ. Τραπεζικός:

Αντιπρόεδρος: Βασίλειος Κοντοκάλης
Συντ. Εκπ/κός

Γεν. Γραμματέας: Άρης Μιχαήλ
Συντ. ΕΛ.ΤΑ

Ταμίας: Αθανάσιος Τσινάβος
Οικονομολόγος

Μέλος: Άννα Κωστοπούλου-Λάπα
Συμβολαιογράφος

β) Συνιδρυτές του Συλλόγου: (Εκτός των ανωτέρω)

Ιερέας Αρίστης: Κων/νος Γκόρλας - Βανδέρας Μ. Ιωάννης - Βανδέρας Απ. Δημήτριος - Γκατζές Δημήτριος - Γκεώργκι Ηλίας - Γέτης Παύλος - Ζήσης Ιωάννης - Ζαχάρης Γεώργιος - Ιωσηφίδης Βασίλειος - Κλούμπας Ιωάννης - Μίσιος Κων/νος - Μπέλλος Νικόλαος - Ντινούλης Βασίλειος - Σκαμνέλος Αντρέας - Τζιόμπος Κων/νος και Τζομάκας Μιχαήλ.

Σύντομα επόμενη ανακοίνωσή μας.

Με Αριστινούς χαιρετισμούς
Πολιτιστικός Σύλλογος Αρίστης
Ο Πρόεδρος
Στ. Συκιώτης
Ο Γεν. Γραμματέας
Άρης Μιχαήλ

μ' αυτή. Θα συμπαραταθούμε επίσης σε κάθε προσωπική προοδευτική προσπάθεια.

Ο φορέας που ιδρύουμε θα ονομάζεται: «Πολιτιστικός Σύλλογος Αρίστης». Ο Πολιτισμός, σαν έννοια, είναι τόσο ευρύς και αναφέρεται σε κάθε ευγενή ανθρώπινη δραστηριότητα πρόοδος, δημιουργίας και ανθρωπίνης έκφρασης.

Είμαστε βέβαιοι, πως μαζί μας θα συμφωνήσουν όλοι οι χωριανοί μας, όπου γης, και θα προθυμοποιηθούν να συνεργαστούν μαζί μας.

Το πρώτο βήμα έγινε, φροντίζουμε ήδη, για την νομιμοποίηση του Συλλόγου μας. Για να γίνει αυτό, χρειαζόμαστε είκοσι (20) άτομα, που σαν ιδρυτές του φορέα θα συνυπογράψουν τη σχετική αίτηση και το Καταστατικό του.

Αυτό προβλέπεται για τη νομιμοποίηση ενός Συλλόγου.

Είμαστε βέβαιοι πως, πολλοί θα είναι οι χωριανοί μας που θα φιλοδοξήσουν να έχουν την τιμή αυτή.

Αναμένουμε τις δηλώσεις σας και σας ευχαριστούμε προκαταβολικά.

Ερμηνεύοντας παλιά έθιμα

Μαρίας Τσούπη - Ρέμου

στηριζόταν στα ζώα. Από καταβολής κόσμου οι παραστάσεις τους και οι μύθοι γύρω απ' αυτά έχουν άμεση σχέση με τα βιώματά και τις αντιλήψεις των ανθρώπων. Το ίδιο συμβαίνει και με τα έθιμα που σιγά σιγά και ασυνείδητα πολλά από αυτά άντεξαν στο χρόνο. Έτσι, όπως οι πρωτόγονοι σκόλιζαν με συμβολικό στην πέτρα ή στο ξύλο, έτσι και διάφορες συνήθειες με βάση τα ζώα είχαν έναν ανάλογο σκοπό. Να εκφράσουν μια βασική επιθυμία του προληπτικού και φοβισμένου ανθρώπου: να τα προστατέψουν από τους εχθρούς. Πάντα ο συμβολισμός και στην τέχνη και στα έθιμα εξυπηρετεί ψυχικές ανάγκες και σ' αυτόν στηρίχθηκε όχι μόνο η λαϊκή περίπτωση δε δικαιολογεί ο δικός μας σύγχρονος ορθολογισμός. Τώρα βέβαια, όπως πολύ εύστοχα λέει και ο Θύμιος, εξαφανίστηκαν όχι μόνο τα έθιμα αλλά και τα ζώα από το χωριό!

Θα πρέπει όμως καθετί που ανήκει στον πολιτισμό ενός τόπου και μιας εποχής να το ερμηνεύουμε και όχι απλώς να το απορρίπτουμε. Πάνω απ' όλα να σκεφτόμαστε ότι το χθες ενυπάρχει στο σήμερα και ότι προετοιμάζει το αύριο. Έτσι, λοιπόν, μέχρι να φτάσουμε στην επιστημονική γνώση προηγήθηκε η πρωτόγονη σκέψη. Ο ανορθολόγος, δηλαδή, χαρακτήρας του ανθρώπινου νου. Ήταν η εποχή που όλα τα φαινόμενα και τα γεγονότα της ζωής θεωρούσαν ότι οφειλόνταν στην επιδραση ανεξέλεγκτων από τον άνθρωπο δυνάμεων. Περισσότερο απ' όλα τους προβλημάτιζαν τα δυσάρεστα που στέκονταν εμπόδιο στην επιβίωσή τους.

Είναι γνωστό ότι σ' όλους τους πολιτισμούς και ειδικά στις θρησκείες του κόσμου θεοποιήθηκαν οι υπέρτερες δυνάμεις της φύσης, οι πλανήτες, ο Ήλιος, το Φεγγάρι. Όπως δεν μπορούσαν να ερμηνεύσουν την παρουσία και την επίδρασή τους στο γήινο κόσμο, έτσι ενεργούσαν και για την επίλυση των δυσάρεστων καταστάσεων που φέρνει η επιρροή τους. Σκέψη και δράση πάντα είναι ανάλογη. Σε μία αγροτική κοινότητα η ζωή

μαγικο-προστατευτικές πρακτικές προκειμένου να προστατέψει αυτήν και ό,τι σχετίζεται με την επιβίωσή της. Από την πρωτόγονη εποχή και μέχρι τα νεότερα χρόνια ο άνθρωπος κατασκεύαζε, ζωγραφίζει, σκαλίζει ή κάνει μια ενέργεια όμοια με αυτή που επιθυμεί να του συμβεί. Πρόκειται για την λεγόμενη ομοιοπαθητική ή μιμητική μαγεία, για την οποία πολλοί ειδικοί ερευνητές έχουν καταγράψει και αναλύσει πολλά έθιμα και δρώμενα ανά τον κόσμο.

Ας μεταφέρουμε τη σκέψη μας στις συνθήκες ζωής αυτής της κοινωνίας και ας υπολογίσουμε το μέγεθος των δυσκολιών ενός κτηνοτρόφου κατά το μήνα Νοέμβρη. Ας αναλογιστούμε τις ελλείψεις τους και την ανάγκη τους να εξασφαλίσουν με τόσο κόπο το βασικότερο της επιβίωσής τους, την τροφή. Παντού και πάντα ο άνθρωπος στις αξεπέραστες καταστάσεις επικαλέστηκε, και πολύ συχνά μέχρι σήμερα επικαλείται, υπέρτερες δυνάμεις από τις δικές του. Αυτό μεταφράζεται άλλοτε με τους κανόνες της επίσημης θρησκείας, ως επίκληση στον Παντοδύναμο, και άλλοτε με κάθε άλλο μέσο που στοχεύει, ωστόσο, στον ίδιο σκοπό: την προστασία της ζωής. Σ' αυτή την αγροτική κοινωνία οι ίδιοι άνθρωποι καταφεύγουν σε διαφορετικές και τόσο ετερόκλητες λύσεις με την ίδια ένταση της πίστης και εμπιστοσύνης σ'

αυτές. Στο στάβλο κοντά στο σταυρό της Ανάστασης είναι και το πέταλο. Κοντά στη θρησκευτική ευλάβεια και η εξωλογική δοξασία.

Τα έθιμα τα περιγράφει τόσο παραστατικά ο Θύμιος όσο και τα βίωσε μέσα σε μια οικογένεια κτηνοτροφική. Πατέρας και μάνα πιστοί κάθε χρόνο στο ίδιο έθιμο για τις ίδιες ανάγκες, για τους ίδιους φόβους. Ο Θύμιος είναι η νέα γενιά, το μεταβατικό στάδιο. Γι' αυτό και αμφισβητεί. Γελάει για το έθιμο, θέλει να το «πετάξει». Το απορρίπτει η λογική του. Όμως η προηγούμενη γενιά παραμένει σταθερή στα παλιά έθιμα. Ακόμα και αν κατά βάθος αμφιβάλλει δεν ξεχνά κάθε χρόνο να τα επαναλαμβάνει με την ίδια σοβαρότητα και ηρεμία. Είναι μια απaráβατη τελετουργία, ένα τυπικό μιας συνήθειας που έχει κανόνες απαραβίαστους. Που δεν πρέπει να τους διακόψεις, γι' αυτό και ο πατέρας «σοβαρός και ήρεμος» απλώς επαναλαμβάνει το σκοπό της ενέργειας. Δεν δίνει εξηγήσεις εκείνη την στιγμή.

Αργότερα έρχεται η ώρα της εξήγησης καθώς κάθονται μπροστά στο τζάκι πατέρας και γιος. Εδώ κοντά στο τζάκι της ταπεινής πολυτέλειας που ζέσταινε τις σχέσεις των ανθρώπων και φωτίζει το νου με ιστορίες, παραμύθια, γεγονότα του άμεσου περιβάλλοντος. Εδώ, όπου οι μεγάλοι συμβούλευαν τους μικρούς. Εδώ, όπου ο κυρ - Γιάννης ξεκινώντας την κουβέντα αναφέρει πρώτα στον Άγιο της ημέρας και έπειτα στα έθιμα. Γιατί η χριστιανική διδασκαλία προηγείται, η λαϊκή πίστη ακολουθεί, συμπληρώνει. «Ο Άγιος Μηνάς είναι προστάτης των βοσκών», λέει, «το πέταλο για να είναι γερά τα ζώα σαν το σίδερο. Αλλά και ο λύκος να φοβάται τις σπλές των αλόγων».

Η μεταφυσική προστασία του Αγίου είναι έννοια υπερβατική, ασυλληπτή. Η χρήση του πέταλου είναι η αποδοχή σε μια δύναμη διαχρονικά δοκιμασμένη, απτή. Ίσως είναι και μια έκφραση του ότι ο άνθρωπος θέλει να στηρίζεται στο συγκεκριμένο, σ' ό,τι έχει σχέση με το καθημερινό, ανθρώπινο και γήινο. Ίσως όσο κι αν φαίνεται αυτό παράλογο, αποδεικνύει το ορθολογικό μέσο από το ανορθολόγο.

Μαρία Τσούπη - Ρέμου

Τι μπορείτε να δείτε

επισκεπτόμενοι το Ζαγόρι

➤ **ΣΤΟ ΡΙΖΑΠΕΙΟ** Εκθεσιακό Κέντρο Μονοδενδρίου λειτουργεί η φωτογραφική έκθεση «Εικόνες από τον ελληνικό κινηματογράφο». Το υλικό προέρχεται από την Ταυνοθήκη της Ελλάδος και από συλλογές παραγωγών, σκηνοθετών και ηθοποιών. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τον Αύγουστο και θα είναι ανοιχτή κάθε μέρα εκτός Τρίτης 10.00 με 17.00. Τηλ. 26530 71573.

➤ **ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ.** Λειτουργεί στο Μικρό Πάπιγκο Ζαγορίου με ευθύνη του WWF-Ελλάς. Ανοιχτό καθημερινά εκτός Τετάρτης. Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα -Τρίτη-Πέμπτη, Κυριακή 10.30-18.00 και Παρασκευή-Σάββατο 11.00-15.00, 16.00-19.00 τηλ. 26530 41071.

➤ **ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ «ΑΓΑΠΙΟΣ ΤΟΛΗΣ»** στους Κήπους. Λειτουργεί καθημερινά. Τηλ. 26530 71826.

➤ **ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ** Πέτρου Φραγκούλη «ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ», Ελάτη Ζαγορίου. Εισόδος ελεύθερη.

➤ **ΛΑΖΑΡΙΔΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ** στο Κοικούλι. Τηλ. 26530 71775.

Παρουσίαση του βιβλίου « Πάπιγκο της Μνήμης και της Πέτρας» της Ελένης Σκούρτη

Από την Άννα Δερέκα

«Όταν όλοι θα σωπάσουν
οι πέτρες θα ανακράξουν»

Σ' αυτούς που έφυγαν και που πολύ αγάπησε, στους απλούς ανθρώπους του χωριού της, στη γιαγιά και στον παππού της, στον πατέρα της βεβαίως, αφιερώνει η **Ελένη Σκούρτη**, στην ουσία το πρώτο της βιβλίο που φέρει τον τίτλο: «**Πάπιγκο της Μνήμης και της Πέτρας**». Μία έκδοση της Εφορείας Καλλίνειων Σχολείων Παπίγκου – Κληροδότημα Μιχαήλ Αναγνωστόπουλου.

Η Ελένη Σκούρτη γεννήθηκε το 1951 στο **Μικρό Πάπιγκο**. Σπούδασε Νοελληνική φιλολογία στο τμήμα Μέσων και Νεωτέρων σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Ζει στην Αθήνα όπου εργάζεται ως φιλόλογος στη μέση εκπαίδευση. Επανερχεται και θα επανέρχεται στο Πάπιγκο. Έχει δημοσιεύσει μαζί με τους Εμμ. Παπαμιχαήλ και Ιωαν. Παπαϊωάννου το βιβλίο «**Μ. Αναγνωστόπουλος 46 ανέκδοτες επιστολές**» έκδοση του κληροδοτήματος Μιχαήλ Αναγνωστόπουλος. Αυτό είναι το πρώτο αποκλειστικά δικό της βιβλίο.

Αρθρογραφεί στο περιοδικό «**Το Ζαγόρι μας**» στο οποίο έχουν δημοσιευθεί κατά καιρούς όλα τα αφηγήματα της έκδοσης «**Πάπιγκο της Μνήμης και τη Πέτρας**».

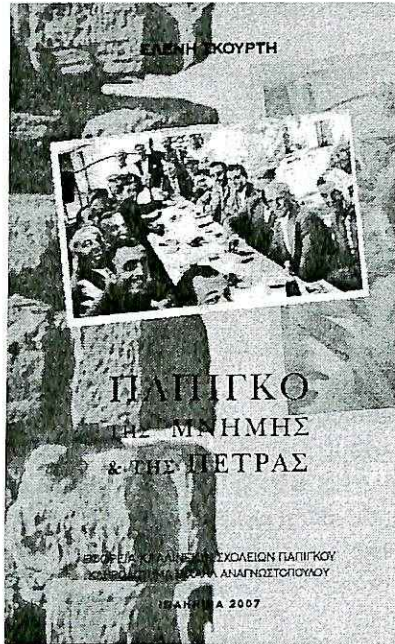
Το βιβλίο παρουσιάστηκε τη **Δευτέρα 31 Μαρτίου**, ευτυχώς νωρίτερα από τις επίσης πολύ ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις εκείνης της ημέρας στην πόλη, στην **αίθουσα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων**. Για το βιβλίο μίλησε ο καθηγητής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. **Παναγιώτης Νούτσος**, ενώ τον λόγο του συνόδευαν αποσπάσματα της έκδοσης που ανέγνωσε η φιλόλογος **Ανδρονίκη Ζούκη**. Η φιλόλογος κ. **Αγγέλα Στουκίδου**, Παπικιώτισσα και αυτή, ήταν αποτελε-

Ευχαριστήριο

Αισθάνομαι την ανάγκη από τις σελίδες του περιοδικού «Το Ζαγόρι μας» να απευθύνω ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους εκείνους τους Παπικιώτες, Ζαγορίσιους και Ηπειρώτες γενικά που τίμησαν με την παρουσία τους την παρουσίαση του βιβλίου μου «Πάπιγκο της μνήμης και της πέτρας».

Είναι επίσης τιμή μεγάλη για μένα το γεγονός ότι η παρουσίαση έγινε από αξιολογούς ανθρώπους του πνεύματος. Τους ευχαριστώ θερμά. Είναι αυτονόητο ότι το **μεγάλο μου ευχαριστώ απευθύνεται και στο «Ζαγόρι μας» που με στήριξε και με στηρίζει όλα αυτά τα χρόνια στη δημοσιοποίηση των πνευματικών μου δημιουργημάτων.**

Ελένη Σκούρτη

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΓΑΖΙΑΝΟΣ

ΠΟΙΗΣΗ 1938-2005

Στις αρχές του καινούριου χρόνου μας περίμενε μια ευχάριστη έκπληξη. Ο επιστήθιος φίλος Ευάγγελος Βογαζιανός, καταξιωμένος ποιητής και καλλιτέχνης, είχε την καλοσύνη να μας αποστείλει το δίδιο πνευματικό του έργο «ΠΟΙΗΣΗ» ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΓΑΖΙΑΝΟΣ, συγκείμενο από 500 σελίδες, στο οποίο περιλαμβάνονται όλα τα ποιήματα, που κατά καιρούς έχει γράψει και δημοσιεύσει.

Ένα απάνθισμα του ποιητικού του έργου, απαύγασμα του καλλιτεχνικού του ταλέντου και του ευαίσθητου ψυχικού του κόσμου.

Θα το χαρακτηρίζαμε καλύτερα «**μια ζωή ποίηση**». Και πραγματικά ο Ευάγγελος Βογαζιανός σε όλη του τη ζωή δεν έπαυσε να αποτυπώνει στο χαρτί τις ποιητικές του εμπνεύσεις, με στίχους αρμονικούς και καθάριους και σπάνιες αισθαντικές συγκινήσεις.

Όλο το ποιητικό του έργο το διακρίνει μια ευαισθησία, που εκδηλώνεται με την αγάπη του για τον άνθρωπο, τα πουλιά και τα ζώα, το σεβασμό στο περιβάλλον, τα βουνά, τη θάλασσα, τα λουλούδια και ό,τι όμορφο υπάρχει στη ζωή και στη φύση. Οι στίχοι του με μια εκφραστική πληρότητα μας οδηγούν σ' ένα κόσμο ωραίο, ονειρικό πλασμένο, χωρίς συμβιβασμούς με τη συντήρηση και τον εφήμερο καιροσκοπισμό. Αναζητά μέσα από τα ποιήματά του τη χαμένη παιδική αθωότητα, τον αληθινό έρωτα, την αισιοδοξία, που ο σύγχρονος άνθρωπος δεν μπορεί να βρει ασφυκτιώντας κάτω από την πλημμυρίδα μιας άκρατης ευαδαιμονίας. Μια ολόκληρη ζωή ακούραστος σμιλετής του ποιητικού λόγου, άλλοτε ρομαντικός κι' άλλοτε συμβολιστής, δεν παύει να καταγράφει εικόνες της καθημερινής ζωής με τους έντονους προβληματισμούς του για τις απαραίτητες συμπεριφορές της κοινωνίας.

Γίνεται ο προστάτης των αδυνάτων και κατατρεγμένων, ενάντια πάντα στον παραλογισμό και την τυφλή βία των καιρών μας. Ταξιδεύτης από τα εφηβικά του χρόνια, περοπλανήθηκε στα περισσότερα μέρη της γης, αποκομίζοντας άπειρες εντυπώσεις και σπάνιες εμπειρίες, που μ' ένα τρόπο μοναδικό αποθέτει στους στίχους του. Είδε και γνώρισε από κοντά την ανθρώπινη δυστυχία, που καταρρακώνει κάθε έννοια αξιοπρέπειας.

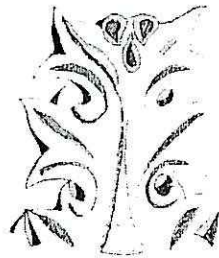
Είδε τα παιδιά του τρίτου κόσμου να πεθαίνουν από την πείνα. «Στη Σομαλία» γράφει σ' ένα του ποίημα «πεθαίνουν παιδιά γεμίζουν την αγκαλιά της γης πριν να γνωρίσουν τις μυρωδιές των λουλουδιών».

Δεν διατάζει να υψώσει έντονη φωνή διαμαρτυρίας γι' αυτή την τραγική κατάσταση της εποχής μας. «**Διαφωνώ**

με την άδικη μοίρα των νέων

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Β. ΒΟΓΑΖΙΑΝΟΣ

ΠΟΙΗΣΗ 1938 – 2005

ΤΟΜΟΣ Β'

ΕΡΜΟΥΠΟΛΗ 2007

με τα ψεύτικα όνειρα
τους φτηνούς παραδείσους
με τις τρύπες στην καρδιά του Διαστήματος
τις πηγές, της ανύποπτης φύσης
το καμένο της πρόσωπο
διαφωνώ
με τον τρόπο που εκφράζεται ο έρωτας

την απρόσωπη θλίψη των άστεων
τη χαμένη ομορφιά των τοπίων».....
(Από το ποίημα «ΕΥΘΑΡΣΩΣ» της Συλλογής «Σε πρώτο πρόσωπο»).

Η ποίηση του Ε.Β. είναι μια ποίηση με ανθρωπιά, που εκφράζει όλη του την αγωνία για τα φαινόμενα της εποχής μας, όπου επικρατεί ο ωμός αμοραλισμός, η βία και ο αλόγιστος ευδαιμονισμός.

Όμως το πνευματικό του έργο δεν περιορίζεται στην ποίηση και μόνο. Ο Ε.Β. συνεργάζεται με λογοτεχνικά περιοδικά, στα οποία δημοσιεύτηκαν πεζά κείμενά του, κυρίως δοκίμια και κριτικές λογοτεχνικών, θεατρικών και εικαστικών έργων.

Σημειώνουμε ιδιαίτερα ένα του πεζογράφημα με τον τίτλο «**ΝΟΣΤΑΛΓΙΚΕΣ ΜΝΗΜΕΣ**, όπου μ' ένα τρόπο γλαφυρό περιγράφονται χαρακτηριστικά τύποι ανθρώπων και σημαντικά γεγονότα της εποχής του Μεσοπολέμου από την ιδιαίτερή του πατρίδα, το πανέμορφο νησί της Σύρου.

Είναι μέλος της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών βραβευμένος με πολλές τιμητικές διακρίσεις και μετάλλια για τη σημαντική προσφορά του στα Ελληνικά Γράμματα.

Ας είναι και το σημερινό μας σχόλιο ένας ακόμη δημόσιος έπαινος για τον εκλεκτό φίλο και άξιο λογοτέχνη Ευάγγελο Βογαζιανό με τη διάπυρη ευχή, να παραμένει πάντα αειθαλής και παραγωγικός για να μας ευφραίνει με τη μεστή και χυμώδη ποίησή του.

ΣΑΒΒΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΤΟ «ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ» ΤΟΥ ΦΡΙΞΟΥ ΤΖΙΟΒΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΘΗΚΕ ΣΕ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ

Ιστορίες για ανθρώπους

Του ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΚΑΡΑΜΗΤΣΟΥ

Στις καλύτερες στιγμές τους τα λογοτεχνικά κείμενα μπορούν να μετατραπούν από ένα σωρό λέξεων σε αισθητική απόλαυση – να ακούσι τις λέξεις να ηχούν σαν γαργαρο νερό– και παράθυρα για άλλους κόσμους που ως τότε δεν τους είχες φανταστεί.

Κάπως έτσι νιώθουμε κάθε φορά που διαβάζουμε διγήματα του **Φρίξου Τζιόβα**, αυτού του ακάματου εργάτη των γραμμάτων που συνεχίζει να γράφει τις ιστορίες του για τούτον τον τόπο, στη σκιά της Γιαννιώτικης κοινωνίας η οποία όλο τρέχει φουριόζα προς το μέλλον σπάζοντας μέσα στην αφελέϊα της τους δεσμούς της με το παρελθόν. Κακό του κεφαλιού της.

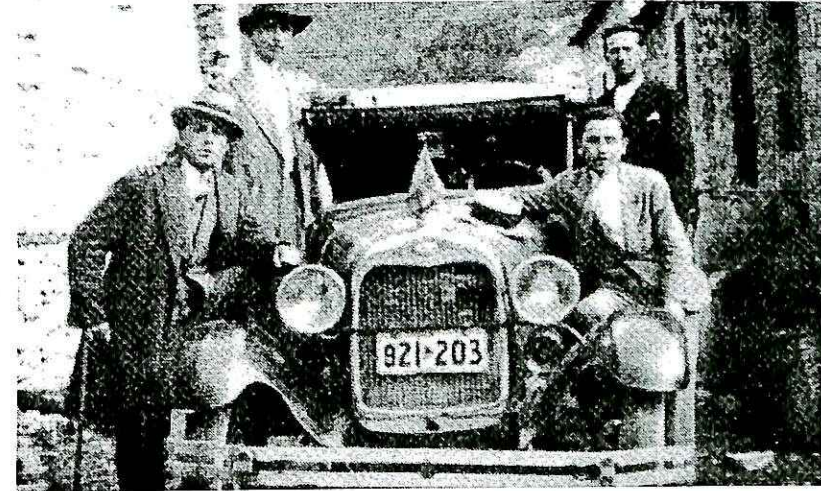
Ο Φρίξος Τζιόβας, εξέδωσε το 2006 σε αυτοέκδοση το διήγημά του **Αξίον εστί**. Πρόκειται για την ολοκληρωμένη έκδοση της ιστορίας που είχε πρωτοδημοσιεύσει το 2002 σε μια ομώνυμη έκδοση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων και του Δήμου Κεντρικού Ζαγορίου, τότε. Στη νέα έκδοση το διήγημα απλώνεται στα οριστικά προφανώς όρια του καταλαμβάνοντας 87 σελίδες ενώ στην πρώτη είχε περιοριστεί στις 29. Μαζί του δημοσιεύεται και το **Εφιαλτικό**, ένα διήγημα που είχε πρωτοδημοσιευτεί στο Γιαννιώτικο περιοδικό **Εξόρμησις** το 1957 και είναι μια ιστορία για την Κατοχή στα Γιάννενα και τους φυλακισμένους της Αντίστασης με αναφορές στο δράμα των Εβραίων, με επίκεντρο όμως τη βία και πώς αυτή μεταβάλλει τις ζωές των ανθρώπων, μια υπόθεση που φαίνεται να απασχολεί τον συγγραφέα από τις απαρχές σχεδόν του μεταπολεμικού έργου του.

Ένα δένδρο

Το 'Αξιον εστί, είναι όπως λέει και ο υπότιτλος του το «χρονικό ενός δένδρου», η ζωή του πλάτανου στην πλατεία της Δοβράς, των σημερινών Ασπραγγέλων, πατρίδας του συγγραφέα.

Το δένδρο αυτό συμπυκνώνει πάνω του τη ζωή του χωριού μέσα στους αιώνες. Από κάτω του περσαν άνθρωποι πολλοί και διαφορετικοί, η κοινή εμπειρία, η γνώση-συνειδητή ή ασυνειδητή- για την αληθινή ζωή που κυλάει πάντα υπόγεια μέσα μας, όπως το ποτάμι στη χαράδρα του Βίκου. Η εμπειρία της βίας, της δυστυχίας, του πόνου για βίαι, της αποχωρισμού και την απώλεια, της απομόνωσης, αυτή είναι η ζωή για τους ανθρώπους όλων των τόπων και όλων των χρόνων.

Ο Τζιόβας κοιτάζει το δένδρο και νιώθει την ιστορία του τόπου του. Αναστοχάζεται ως ένα βαθμό

Το πρώτο αυτοκίνητο στους Ασπραγγέλους το 1929. Μια φωτογραφία από το οικογενειακό αρχείο του Φρίξου Τζιόβα που δημοσιεύεται στο σπουδαίο **Λεύκωμα του Ριζαρείου Ιδρύματος «Ζαγορισιών Βίος»**.

προσωπικά, θυμάται δηλαδή ο ίδιος, αλλά κυρίως λογοτεχνικά, μεταπλάθει δηλαδή με λόγο το βίωμα του τόπου και το παρουσιάζει σε μια ιστορία προς τέρψη του σημερινού αναγνώστη. Και κάπως αδιόρατα, σαν να μην το κάνει συνειδητά, τον πιάνει αυτόν τον σύγχρονο αναγνώστη, εκεί που κάθεται σε ένα καναπέ ακουμπισμένος ανάμεσα στα δεκάδες σήματα της τεχνολογίας της ενημέρωσης (την τηλεόραση που δονείται κάθε στιγμή σαν μέρος του σώματός μας πια, το ίντερνετ, τα συστήματα ψηφιακού ήχου) και τον βάζει βαθιά μέσα στην ιστορία. Όχι τόσο στην ιστορία ενός χωριού και ενός τόπου, που το κάνει κι αυτό, αλλά μέσα στην ιστορία του ανθρώπου. Ο Τζιόβας γράφει με έναν «ασυμβίβαστο ανθρωπισμό» όπως με εξαιρετική διαύγεια έχει σημειώσει ο μελετητής **Γιώργος Αράνης**, από τους πρώτους που ανέδειξαν το έργο του (η ομιλία του για το ποιητικό έργο του Τζιόβα κυκλοφορεί σε ανάπτυπο από την Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών το 1990 και αποτελεί υποδεγματικό κείμενο για όσους θέλουν να προσεγγίσουν το έργο του συγγραφέα).

Οι άνθρωποι

Οι άνθρωποι της Δοβράς και του Τζιόβα στο διήγημα, είναι πολλοί και διαφορετικοί. Τους ενώνει όμως η κοινή εμπειρία, η γνώση-συνειδητή ή ασυνειδητή- για την αληθινή ζωή που κυλάει πάντα υπόγεια μέσα μας, όπως το ποτάμι στη χαράδρα του Βίκου. Η εμπειρία της βίας, της δυστυχίας, του πόνου για βίαι, της αποχωρισμού και την απώλεια, της απομόνωσης, αυτή είναι η ζωή για τους ανθρώπους όλων των τόπων και όλων των χρόνων.

Στη χώρα μας συνθιζόμαστε να

λέμε πολλά για το ηρωικό μας παρελθόν. Ο εθνικός μας μύθος, κατασκευασμένος εκ των ανω και διαδιδόμενος διά της συστηματικής κατήχησης, έπλασε μια ιστορία για τη διαδρομή των ανθρώπων αυτού του τόπου, που περιλαμβάνει μόνο ηρωισμούς και νίκες κατά των προαιώνιων εχθρών και σπουδαία επιτεύγματα τα οποία άλλωστε επιβεβαιώνουν την προγονική ρίζα από το παραγώνι της οικίας του Περικλέους. Και οι ηρωισμοί και οι νίκες και τα επιτεύγματα υπήρξαν προφανώς, όχι πάντως σε μεγαλύτερη στατιστική αναλογία από ό,τι σε άλλους λαούς (στους οποίους επίσης «κατασκευάζονται» ανάλογοι μύθοι). Αυτό όμως που ίσως θα μας έκανε περισσότερο περήφανους θα ήταν να γνωρίζαμε τις δυσκολίες, τον ανειπίστο πόνο και την τρομερή βία μέσα από την οποία κατάφεραν οι άνθρωποι που έζησαν σε αυτόν τον τόπο, όχι απλώς να επιβιώσουν, αλλά να συνεχίσουν να ανειρεύονται μια καλύτερη ζωή, να παλεύουν για ένα καλύτερο μέλλον. Σαν εκείνους τους παλιούς αγρότες του χωριού που τους έπαιρναν τα χωράφια οι τουρκαλβανοί (αλλά και κάτι Έλληνες που θέλουμε να ξεχνάμε ότι υπήρξαν), αλλά έφταναν ως την Πύλη για να αποδείξουν το δικό για τη γη τους. Η σαν τα νέα παιδιά που δεν φοβούνται τους Γερμανούς, ή σαν τις γυναίκες του χωριού που, πώς τα κατάφεραν, αλλά και παιδιά ανασταίνουν και τα χωράφια καλλιεργούσαν και το σπίτι το κρατούσαν.

Για την ιστορία τώρα του τόπου, του χωριού και κατ' επέκταση και των Ιωαννίνων, ο Τζιόβας ανασκελεύοντας πάλι τις ιστορίες των ανθρώπων, καταφέρνει να ανατρέψει δεδομένες μυθολογίες περί «καθαρότητας» και να αναδείξει ένα πλούσιο πολυπολιτισμικό παρελθόν. Από τη Δοβρά περνάνε όλοι: Μουσουλμάνοι τσάμηδες, βλάχοι, αρβανίτες, χριστιανοί, γύφτοι, τούρκοι, γερμανοί. Αλλά και έμποροι και μπακάληδες, γιατροί και βιοιατροί και καλόγεροι και δημοσιογράφοι και χωροφύλακες και αντάρτες και στρατιώτες. Τι κόσμος όλος αυτός. Και τι ιστορίες που βγάζει η ζωή τους και τι ενδιαφέρουσα ιστορία είναι αυτή που βγάζει τελικά ο συγγραφέας με αφορμή αυτό τον πλάτανο της πλατείας του χωριού του.

Το έργο του

Ο Φρίξος Τζιόβας γεννήθηκε στους Ασπραγγέλους το 1920. Πρωτοδημοσίευσε στον **Ηπειρωτικό Αγώνα** το 1936 ενώ η πρώτη του ποιητική συλλογή, τα **Εντελβίαις** βγήκαν το 1940 (στο αρχείο της εφημερίδας βρήκαμε πριν μερικά χρόνια ένα αντίτυπο). Σημαντική ήταν η παρουσία του σε τοπικά περιοδικά όπως οι **Ηπειρωτικές Σελίδες** ή η **Ενδοχώρα**. Αν και έχει γράψει αρκετά, οι εκδόσεις βιβλίων του είναι λίγες –τη δεκαετία του '90 πάντως ήταν περισσότερες (Εξόδος, για πάντα, Λιχνίσματα, Η μαγική φυσιογνωμία, Ποιήματα, Κατάλογος συγγραφέων περιοχής Ζαγορίου κ.ά.). Το ποιητικό του έργο προκάλεσε το ενδιαφέρον της κριτικής παλιότερα, ενώ τα διηγήματά του προκαλούν ακόμα το ενδιαφέρον των μελετητών κυρίως όσων ασχολούνται με τη δεκαετία του '40 και τη λογοτεχνία. Μόλις πρόσφατα στις 2 Μαρτίου στην **Αυγή** ο φιλόλογος **Θανάσης Κούγκουλος** γράφει για τον Φρίξο Τζιόβα, τον **Κίμωνά Τζάλλα**, τον **Τάσο Πορφυρή** και τον **Στέφανο Σταμάτη** σε άρθρο του για τη δεκαετία του '40 και την ηπειρωτική πεζογραφία.

Ειδικότερα το διήγημά του **Το Πένθος** που είχε πρωτοδημοσιευθεί στην **Ενδοχώρα** το 1962, έχει αναδειχθεί ως μια πρωτοπόρα φωνή για το διωγμό των Γιαννιωτοεβραίων το 1944.

Το έργο του Φρίξου Τζιόβα δύσκολα θα γίνει στο μέλλον υπόθεση όσων ασχολούνται με τα μπιστ σέλλερ και τη βιομηχανία της λογοτεχνίας. Και ο ίδιος δύσκολα θα τιμηθεί από τις αρχές της πόλης παρόλο που είναι ένας από τους σημαντικότερους συγγραφείς της σύμμερα. Φταίει όμως κι αυτός. Γιατί συνεχίζει να γράφει για τις ιστορίες των ανθρώπων σε απάνθρωπες εποχές.

(«Ηπειρωτικός Αγών», Πέμπτη 13 Μαρτίου 2008)

Ο Κακαράντζας λεληλατεί τους Φραγκάδες (1854)

Είναι γνωστό το επαναστατικό κίνημα στην Ήπειρο και τη Θεσσαλία με τον Κριμαϊκό πόλεμο. Ο Κριμαϊκός πόλεμος (1853-1854) είχε αντίκτυπο και στους Έλληνες, οι οποίοι πίστεψαν σε ρωσική βοήθεια για την απελευθέρωση της Ηπείρου και Θεσσαλίας. Έτσι, στις 15 Ιανουαρίου του 1854 οι κάτοικοι του Ραδοβιζίου της Άρτας, μη αντέχοντας τους αβασταχτους φόρους που τους επέβαλε ο Αλβανός διοικητής της Άρτας Σουλεϊμάν μπέης Φράσαρης, επαναστάτησαν στο χωριό Μεγαλόχαρη, με αρχηγούς τον Δ. Σκαλτσογιάννη από την Σκουληκαριά και τον Γ. Κατσοκογιάννη από το Βελεντζικό. Ο ξεσηκωμός γενικεύτηκε τόσο στην Ήπειρο όσο και στη Θεσσαλία και πολλοί εθελοντές από την ελεύθερη Ελλάδα έτρεξαν στον αγώνα για την απελευθέρωση των αλύτρωτων αδελφών. Αρχηγός των επαναστατών στη Θεσσαλία ανέλαβε ο στρατηγός Χριστόδουλος Χατζηπέτρος, υπασπιστής του Όθωνα, και στην Ήπειρο ο στρατηγός Θεόδωράκης Γρίβας με τον αξιωματικό του ελληνικού στρατού Σπύρο Καραϊσκάκη, γιο του Γεωργίου Καραϊσκάκη, οι οποίοι και παρατηρήθηκαν από τα αξιώματά τους.

Ο Θ. Γρίβας, τέλη Φλεβάρη του 1854, έδωσε μεγάλη μάχη στο Κουτσελιό –λίγο έξω από τα Γιάννινα– και σώθηκε από τον Λάμπρο Ζήκο, που με τετρακόσιους Λακκοσουλώτες έτρεψε σε φυγή τους Τούρκους που τον είχαν περικυκλώσει. Το αντάρτικο σώμα του Γρίβα, μετά τη μάχη του Κουτσελίου, στρατοπέδευσε στα Κατσανοχώρια και ύστερα από ένα μήνα, έτρεξενα βοηθήσει το Μέτσοβο που είχε επαναστατήσει. Εκεί όμως συνάντησε τεράστιες δυσκολίες γιατί οι Μετσοβίτες ήταν διχασμένοι. Οι μισοί ήταν υπέρ της επανάστασης και οι άλλοι μισοί εναντίον. Ο Αβδή πασάς των Ιωαννίνων έστειλε μεγάλη στρατιωτική δύναμη και στην τριήμερη μάχη που ακολούθησε, κατέστειλε την επανάσταση, λεηλάτησε και έκαψε το Μέτσοβο κι ο Γρίβας αναγκάστηκε να τραβηχτεί προς το Ζυγό.

Τότε, στην αναμπουμπούλα του πολέμου, βρήκαν την ευκαιρία διάφορες ληστρικές συμμορίες, να καταληστέψουν και να λεηλατήσουν πολλά χωριά της Ηπείρου, μεταξύ των οποίων και τους Φραγκάδες Ζαγορίου.

Ο λήσταρχος Κακαράντζας με 70 άντρες μπήκε στους Φραγκάδες, με το πρόσχημα ότι τον στέλνει ο Γρίβας να τους ζητήσει οικονομική βοήθεια για την επανάσταση. Έτσι, προφασίστηκε και μάζεψε όλους τους Φραγκα-

διώτες στο μεσοχώρι. Όμως δεν άργησε να φανερώσει τις πραγματικές προθέσεις του, που φυσικά δεν ήταν άλλες από το πλιατσικολόι και την αρπαγή του πλούτου των αρχοντάδων του χωριού.

Οι ληστές, για να τους τρομοκρατήσουν και να τους αναγκάσουν να μαρτυρήσουν πού έκρυβαν τα χρήματα, προέβησαν σε απάνθρωπα βασανιστήρια. Σκότωσαν την έγκυο γυναίκα του Π. Ρόζου και έκοψαν τα αυτιά του Χρ. Γιαννούση. Φεύγοντας, πήραν μαζί τους δέκα αιχμαλώτους. Όμως οι από το διπλανό χωριό Λιασκοβιταινοί, πληροφορήθηκαν την επιδρομή των ληστών και βγήκαν με τα όπλα και τους έτρεψαν σε φυγή, εγκαταλείποντας τους αιχμαλώτους.

Ένα τραγούδι περιγραφικότατο που αποδίδει ανάγλυφα τη ληστρική αυτή επιδρομή του Κακαράντζα στους Φραγκάδες είναι και το παρακάτω, που διαλαμβάνεται στη συλλογή του Κ. Βαρζώκα.

*Λάλησ' ο κούκος λάλησε ψηλά στα Πέντ' Αδέρφια
κι ένα πουλί μαύρο πουλί στον Αη-Λια φωνάζει:
– Ο Κακαράτζας έρχεται, περνάει στην Καζάρμα.
Όλο τ' ασκέρι σύναξε, όλα λεβεντοπαίδια.
– Αίστε πιδιά μ', μη σκιάζεστε κι ίταιου μη φοβάστε,
κάντε τσιολέκι την καρδιά και τα φτερά στα πόδια
κι ελάτε να πατήσουμε τις ξακουστές Φραγκάδες.
Κι ο Κώστας απ' το Λιασκοβέτοσ' δε θέλησε να πάει.
– Σύρτε πιδιά μ', δεν έρχομαι στις έρημες Φραγκάδες,
τ' έχω πολλούς σταυραδερφούς απάνω στο βαγγέλιο
εσάφισα κι ένα πιδί το λένε Δημητράκη.
Απέρασαν στον Αη-Λια, στον Αη-Γιώργη φτάνουν.
Στο μεσοχώρι κόνεψαν, βαρούνε την καμπάνα.
Τους προεστώτες φώναξαν, τους χωριανούς μαζεύουν.
– Καλή σας μέρα άρχοντες, – καλώς τα παλικάρια!
– Πιδιά μ', απούθεν έρχεστε και κατά πού τραβάτε;
– Ο Καπετάν Γρίβας μας έστειλε για την ελευθερία!
Και τον κυρ Γιώργη πιάσανε για την ελευθερία
κι όλα τα σπίτια ρήμαξαν και δέκα σκλάβους πήραν!*

(Κ. Βαρζώκα, Ζαγορίσια Δημοτ. Τραγούδια, «Το ΖΑΓΟΡΙ μας», 1982)

Οι Νταβελαιοί σκοτώνουν το Φέζο Ντερβέναγα (1880)

Αυτή την περίοδο που ο Νταβέλης αναστάτωσε με τις λεηλασίες που τα χωριά του Ζαγορίου, ο Τούρκος διοικητής των Ιωαννίνων Αλάι-μπέης, στην αδυναμία του να αντιμετωπίσει τις ληστρικές επιδρομές σ' αυτή την περιοχή, ανέθεσε την καταδίωξη των ληστών στον Ντερβέναγα της Άρτας Φέζο, περιβόητο για τη σκληρότητά του, ο οποίος είχε θέσει αποτελεσματικά σε διωγμό τους ληστές αντάρτες του Ραδοβιζίου.

Ο Φέζος το καλοκαίρι του 1880 ξεκίνησε από την Άρτα με ισχυρή δύναμη και κατευθύνθηκε προς το Ζαγόρι. Είχε πληροφορηθεί από τις τουρκικές αρχές ότι ήταν πολύ δύσκολη η αποστολή του, γιατί οι ληστές είχαν διασυνδέσεις με τους τσελιγκάδες της περιοχής, οι οποίοι, εκόντες άκοντες, τροφοδοτούσαν και υπέθαλπαν τους ληστές. Ο Φέζος έφρασε στα βουνά, αλλά ο φόβος των ορεινών κατοίκων είχε φτάσει γρηγορότερα από τα στορατεύματά του, γιατί έμαθαν ότι ο Ντερβέναγας αυτός και αποτελε-

σματικός και σκληρός ήταν. Επίασε πολλούς τσελιγκάδες και τους έδεσε, τους έδειρε και τους τρομοκράτησε.

Εκείνη την εποχή στα βουνά της Βοβούσας δρούσε ο αρχιληστής Γιώργος Νταβέλης και ο Γκαρέλης, που παρακολουθούσαν την πορεία του Φέζου. Λένε μάλιστα πως ο Γκαρέλης είχε ορκιστεί να σκοτώσει το Φέζο γιατί ο τελευταίος είχε σφάξει ένα παιδί από το χωριό του, τη Μπριάζα. Όταν το στρατεύμα του έφτασε στη Βοβούσα η ληστοσυμμορία του Γκαρέλη του επιτέθηκε αιφνιδιαστικά. Έγινε μάχη σκληρή όλη την ημέρα και σκοτώθηκαν 33 άντρες του Φέζο Ντερβέναγα και πολλοί τραυματίστηκαν. Ανάμεσα στους σκοτωμένους ήταν και ο Φέζος. Τότε καταστράφηκε και η Βοβούσα γιατί οι τουρκικές αρχές θεώρησαν τους Βοβουσιώτες ως υπαίτιους του θανάτου του Φέζου και τους εγκατέλειψαν στη διάκριση των ληστοσυμμοριών.

Τα σχετικά τραγούδια του Φέζου Ντερβέναγα

Α Δε σ' άρεσαν τα Γιάννινα –Φέζο Ντερβέναγα, δε σ' άρεσε κι η Άρτα
τι χάλευες, τι γύρευες στο έρημο Ζαγόρι.
Στης Σαμαρίνας –Φέζο μ', το χωριό, στην έρημη Βοβούσα.
Πιάνεις τους Βλάχους, Φέζο μ', τυραγνάς, τους τσελιγκάδες δέρνεις.

Β Δε σ' άρεσε η Αρβανιτιά – Φέζο Ντερβέ
– Ντερβέναγα, ουδέ τα καμποχώρια
Μόν' βήκες ντέβρι στα βουνά, ψηλά στα κορφοβούνια
κι απ' το Τσερνέσι πέρασες σ' ε νού παπά το σπίτι.
Όλοι ν-οι βλάχοι σούλεγαν κι όλοι οι τσελιγκάδες
'πο τη Βοβούσα μη διαβείς κονάκι να μην κάνεις,
γιατί είν' οι κλέφτες οι πολλοί, είναι οι Νταβελαιοί.
Είναι κι ο Κούσια - γέροντας με τα τρανά τα γένια.
Το καραούλι ορμήνεψε το Φέζο να βαρξέσουν.
Το λόγο δεν απόσωσε το λόγο δεν απόειπε.
Ο Φέζος εξαγνάντησε πέρα στην Κρύα βρύση.
Τρίγια ντουφέκια τόδωσαν τα τρίγ' αράδ' αράδα
ψιλή φωνήν εσήκωσε, κλαίει κι αναστανάζει.
(Σπ. Μουσελίκης, Τραγούδια της Ηπείρου)

Γ Δε σ' άρεσαν τα Γιάννινα, δε σ' άρεσε κι η Άρτα
μόν' πήρες δίπλα τα βουνά, δίπλα τα κορφοβούνια
και στο Τσερνέσ' ξημέρωσες, στα βλάχικα κονάκια.
Τους τσελιγκάδες σύνταξες και τους προβαταραίους.
– Παιδιά μ', το πουν' η κλεφτουριά το πού κρατούν οι κλέφτες;
– Απ' τον Μπιστρίτσου πέρασαν αντίκρ' απ' τη Βοβούσα.

Εκεί είν' οι κλέφτες οι πολλοί κατά τη Σαμαρίνα.
Τρία ντουφέκια τ'ς έριξε στην τάβλα όπου τρώγαν.
Και τα σκυλιά αγρίεψαν της σκύλας τα κουτάβια
κι όλοι πετάχτηκαν ορθοί κι έπιασαν μετερίζι.
Τρία ντουφέκια τόριξαν, τα τρία στην αράδα,
τόνα τον πήρε ξόδεσμα και τ' άλλο στο κεφάλι,
το τρίτο το φαρμακερό τον πήρε στην καρδιά του.

(Κ. Βαρζώκα, Ζαγορίσια Δημοτικά Τραγούδια)

(Από το βιβλίο του Ευριπίδη Μακρή «Οι ληστές και τα τραγούδια τους στη Δυτική και Κεντρική Ελλάδα 1827-1930»)

Η τύχη του αρχοντικού Πλακίδα 100 χρόνια μετά τη διαθήκη του

Ποιος ήταν ο Πλακίδας; Είναι ένα ερώτημα που μας κάνουν πολλοί ξένοι που έρχονται στο Κουκούλι, αλλά και πολλοί – κυρίως νέοι – Ζαγορίσιοι και Κουκουλιώτες.

Η οικογένεια Πλακίδα υπήρξε μια πάρα παλύ ευεργετική οικογένεια όχι μονάχα για το χωριό τους αλλά και για την πόλη των Ιωαννίνων και την Ελλάδα γενικότερα. Οι αδελφοί Αλέξιος και Ανδρέας Πλακίδας, ταξιδεμένοι στη Βεσσαραβία, απέκτησαν πλούτη και, έχοντας μέσα τους το πνεύμα της ευεργεσίας προς την πατρίδα – όπως και πολλοί άλλοι Ζαγορίσιοι της εποχής εκείνης που καζάντισαν στην ξενιτιά – βοήθησαν με πολλούς τρόπους και την ιδιαίτερη πατρίδα τους και την μεγάλη πατρίδα, την Ελλάδα.

Ο Αλέξιος που πέθανε στην ξενιτιά, επισκέυασε, το 1853, τον Ιερό ναό της Κοίμησης της Θεοτόκου στο Κουκούλι και έκανε δωρεά έναν επιτάφιο, ανυπολόγιστης αξίας (εκλάπη από την εκκλησία το 1936). Ίδιας αξίας και τέχνης επιτάφιο έκανε δωρεά και στην Ιερά Μητρόπολη Αθηνών, όπως και ένα χρυσόδετο Ευαγγέλιο.

Από κοινού με τον αδερφό του Ανδρέα επισκέυασαν το τρίτοξο Καλογερικό γεφύρι, που από τότε (1863) πήρε και το δεύτερο όνομα «Γεφύρι του Πλακίδα».

Ο Ευγένιος Ανδρέου Πλακίδας (1856-1919) ο και μεγάλος ευεργέτης του Κουκουλίου, υπήρξε πράγματι μια εξαιρετική και σπάνια φυσιογνωμία της εποχής του, όχι μονάχα για τα φιланθρωπικά αισθήματα και τις ευεργεσίες σε κάθε αναξιοπαθόντα συμπατριώτη του, αλλά και για το θρησκευτικό του φρόνημα και την βαθιά του πίστη στην ευαγγελική ρήση «Αγάπα τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου». Με μεγάλη ευσπλαχνία βοηθούσε φτωχές οικογένειες, προίκιζε άπορα κορίτσια, φρόντιζε και πλήρωνε για την επισκευή των καλντεριμιών του χωριού, επισκεύασε για δεύτερη φορά το 1912 το τρίτοξο γεφύρι του Καλογερικού, πλήρωνε τον δεύτερο ιερέα της ενορίας και τον νεωκόρο.

Σ' ένα παλιό χειρόγραφο του Γρ. Κόκκορου διαβάζουμε: «Τον Ιούνιον του έτους 1905 η Κυβέρνησις μας εβίασε να πληρώσουμε τους μπεκαγέδες του στρατιωτικού φόρου των εν τη αλλοδαπή ευρισκομένων πατριωτών μας, αλλά θα μας έπαρνε το βουνών. Ο δε καλός πατριώτης μας Κύριος Ευγένιος Πλακίδας έδωκεν εκατόν (αριθ. 100) λίρας Οθωμανικάς και ούτως επληρώθησαν οι φόροι των και απήλλαξε την κοινότητά μας».

Ο ίδιος επισκέυασε και το σχο-

λείο του χωριού, χρηματοδότησε την κατασκευή του τέμπλου του Αρχιμαντρείου και την ιστόρηση της κόγχης της Πλατυτέρας της Αγίας Αικατερίνης Ιωαννίνων και έδωσε μεγάλα χρηματικά ποσά στη Ζωσιμαία Σχολή και στο νοσοκομείο Χατζηγκώστα. Γι' αυτό και στην μεγάλη αίθουσα της Μητρόπολης Ιωαννίνων ήταν αναρτημένη η φωτογραφία του.

Μετά την ληστεία του αρχοντικού του, το 1891, και την απαγωγή της συζύγου του Ευγενίας και του ανιψιού του Περικλή Γεωργίτη – που τους απελευθέρωσε πληρώντας τα λύτρα των 3000 λιρών – κατέβηκε μαζί με την οικογένειά του στα Γιάννινα. Σε καμιά όμως περίπτωση δεν πέρασε από το μυαλό του να πάρει τις ευεργεσίες του προς το αγαπημένο του Κουκούλι.

Διαβάζουμε αποσπάσματα της προς τους Κουκουλιώτες επιστολής του (1905) και της διαθήκης του (1908), όπως τα δημοσίευσε ο αείμνηστος Κώστας Λαζαρίδης το 1969 στο βιβλίο του: «Η διαθήκη του Ευγενίου Πλακίδα».

Προς την αξιότιμον Ελληνικήν Κοινότητα του χωριού Κουκουλίου Ζαγορίου της Επαρχίας Ιωαννίνων
Αγαπητοί μου αδελφοί συμπατριώται

Εις Κουκούλιον

Σας κάμνω γνωστόν ότι κατέθεσα εις την Εθνικήν Τράπεζαν της Ελλάδος διαρκώς φράγκα χρυσά πέντε χιλιάδας (αριθ. 5.000) και έτέρας δέκα έξ χιλιάδας εξακοσίας εξήκοντα έξι και εβδομήκοντα εκατοστά (αριθ. 16.666,70) κατά το τούσά (αριθ. 16.666,70) κατά το εσώκλειστον αντίγραφον της υπ' αριθ. 23639 ομολογίας, η δε εκ αριθ. 5.000) φέρει αριθμόν 21829.
Αι δύο αύται ομολογίαι ευρίσκονται κατατεθειμένα εν τη αυτή τραπεζή προς ασφάλειαν εν ταις χρηματίαις μου. Όταν τους τόκους θα τους λαμβάνω εγώ εν όσω ζω, μετά δε τον θάνατόν μου θα τους λαμβάνει αιωνίως η ρηθείσα Κοινότης Κουκουλίου, η γενέθλιος πατρίς μου...

Εκ των ετησίων τόκων μέρος να μοιράζεται εις τους πτωχούς, μέρος εις μισθοδοσίαν του δευτέρου ιερέως, μέρος προς επισκευήν της οικίας της οικογενείας Πλακίδα και της γεφύρας αυτής και μέρος προς επιδιορθωμήν των οδών του χωριού και να τελήται ετησίως μία λειτουργία του «Αγίου Θεόδωρου του Τύρωνος» στη Σάββατον ή την Κυριακήν της Ορθοδοξίας».

Εν Ιωαννίνος τη 25 Αυγούστου 1905
Ευγένιος Ανδρέου Πλακίδας

Η διαθήκη

Τα εν τη μυστική μου διαθήκη άρθρα, άπερ αφίνω να λειτουργούν μετά τον θάνατόν μου εις την Ορθόδοξον Ελληνικήν Κοινότητα του χωριού Κουκουλίου Ζαγορίου της Επαρχίας Ιωαννίνων είναι τα εξής:

1) Αφίνω λόγω κληροδοτήματος εις την Ορθόδοξον Ελληνικήν Κοινότητα του χωριού Κουκουλίου Ζαγορίου επαρχίας Ιωαννίνων την υπ' αριθ. 20046 διαρκή ομολογίαν

ΕΥΡΙΠΙΔΗ ΜΑΚΡΗ

της Εθνικής Τραπεζής της Ελλάδος εκ φράγκων χρυσών δέξα εξ χιλιάδων εξακοσίων εξήκοντα εξ και εβδομήκοντα εκατοστά (αριθ. 16.666,70) μετά τον θάνατόν μου. Εξ αυτών δε ων τόκων μέρος θα διανέμηται εις τους πτωχούς του χωριού Κουκουλίου, μέρος εις μισθοδοσίαν δευτέρου ιερέως του αυτού χωριού και μέρος προς επισκευήν και συντήρησιν της εν τω αυτώ χωρίω ευρισκομένης οικίας οικογενείας Πλακίδα και της γεφύρας της αυτής οικογενείας, όποτε είναι αναγκαίαι επισκευαί και βρύσεων εν τω αυτώ χωρίω.

2) Ετι αφίνω λόγω κληροδοτήματος εν τω ρηθέντι χωρίω Κουκούλιω εις τον επ' ονόματι Ιερών Ναόν της Κοιμήσεως της Υπεραγίας Θεοτόκου την υπ' αριθ. 21829 διαρκή ομολογίαν της Εθνικής Τραπεζής της Ελλάδος εκ φράγκων χρυσών πέντε χιλιάδων (αριθ. 5.000). Εκ των τόκων δε αυτών να εξοδεύονται προς συντήρησιν και προς καλλωπισμόν του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Υπεραγίας Θεοτόκου. Υποχρεούται δε η ρηθείσα Ελληνική Κοινότης του ρηθέντος χωριού μου Κουκουλίου να τελή ετησίως έν μνημόσυνον υπέρ των κεκοιμημένων της οικογενείας Πλακίδα τω Αω Σαββάτω της Αγίας και Μεγάλης Τεσσαρακοστής του Αγίου Θεοδώρου του Τύρωνος ή τη επομένη Κυριακή της Ορθοδοξίας. Ετι να μνημονεύωνται αιωνίως τα ονόματα ημών εν τη ιερά Προσκομιδή, ανταμειβομένων των ιερών εκ των ρηθέντων τόκων. Αι ανωτέρω διατάξεις επιμύω να εκτελούνται κατά γράμμα αιωνίως. Εντός ευρισκεται έγκλειστος η απόδειξις της Εθνικής Τραπεζής της Ελλάδος διατας εν αυτή κατατεθειμένας ομολογίας της αυτής Τραπεζής φέρουσα τον αριθμόν 20046.

Εν Ιωαννίνος τη 20 Αυγούστου 1908
Ο διαθέτης Ευγένιος Ανδρέου

Πλακίδας

Πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι ο Ευγένιος Πλακίδας, που με τόση απλοχεριά άφησε τα κληροδοτήματα στο χωριό του (αξίας πάνω από 1000 χρυσές λίρες της εποχής) είχε άμεσους κληρονόμους, δυο γιους, που πέθαναν, δυστυχώς, νέοι, και τρεις κόρες.

Πέρασαν 100 χρόνια από την σύνταξη της παραπάνω διαθήκης από τον αείμνηστο ευεργέτη Ευγένιο Πλακίδα και 89 από τον θάνατό του (απεβίωσε το 1919). Πόσο θα ήθελε να γνωρίζει τι είδους ευγνωμοσύνη και τιμή του περιποιούν οι ευεργετηθέντες Κουκουλιώτες και ποια η τύχη των κληροδοτημάτων και του σπιτιού του!

Να του στείλω e-mail, δεν έχει υπολογιστή! Του στέλνω καλύτερα γράμμα, για να του τα γράψω αναλυτικότερα!

Αοίδιμε ευεργέτη Ευγένιε Πλακίδα.

Με μεγάλο σεβασμό, και τη συναίσθηση του χρέους απέναντί σου, με τρέμουσα την καρδιά μου και βαθιά λύπη, θέλω να σε πληροφρήσω, πόσο μεγάλη είναι η ντροπή και η πίκρα που αισθάνομαι ως Κουκουλιώτης, για τα όσα απίστευτα επισυνέβησαν αναφορικά με τα κληροδοτήματά σου και την ακίνητη περιουσία σου.

Και πρώτα-πρώτα πρέπει να σου γνωρίσω, αείμνηστε ευεργέτη, ότι το τεράστιο ποσό των 21.166 χρυσών φράγκων που άφησες στο αγαπημένο σου Κουκούλι, ύστερα από τέσσερα χρόνια από το θάνατό σου, το «κατασπάραξε» η Εθνική Τράπεζα, μη αναγνωρίζουσα την «Ελληνικήν Ορθόδοξον Κοινότητα Κουκουλίου», ως νόμιμον κληροδόχον. Έτσι, για 15 χρόνια η κοινότης Κουκουλίου απεδύθη σε ατέρμονες δικαστικούς αγώνες και όταν το 1938 κέρδισε δικαστικώς την υπόθεσιν, τα χρήματα είχαν σχεδόν εξανεμισθεί. Τα λίγα χρήματα που πήρε η Κοινότης από τα δραχμοποιηθέντα χρυσά φράγκα, έφτασαν ίσα-ίσα για να επισκευασθεί το σπίτι σου και να επισκευασθούν οι βρύσες και οι δρόμοι του χωριού. Τότε (1939) τέλεσε και το τελευταίο μνημόσυνο υπέρ αναπαύσεως της τρικυμιομένης ψυχής σου.

Από το 1940 μέχρι το '50 αφουγκραζόσουν κι εσύ, αοίδιμε, την ταραχή του πολέμου που μαστίζε την πατρίδα μας, και είναι βέβαιο πως κι εσύ κανένα μνημόσυνο δεν περιμένες για ν' αγαλλιάσει η ψυχή σου.

Σπεύδω τώρα, εγώ ο ελάχιστος, με περισσή λύπη να σε πληροφορήσω για την τύχη που είχε η κτηματι-

«Το Ζαγόρι είναι ΕΝΑ»

κ.κ. Διευθυντές των εφημερίδων «Πρωινός Λόγος» (14-3-2008) και «Ζαγόρι» αρ. 357 Μάρτιος 08, δημοσιεύσατε την απάντηση του Δημάρχου του Ανατολικού Ζαγορίου, κ. Βασιλείου Σπύρου προς εμένα και επειδή θεωρώ ότι θίγονται προσωπικά, θα ήθελα να απαντήσω, και αυτή θα είναι και η τελευταία φορά, καθώς δεν επιθυμώ να συνεχίσει να αντιπαράθεμαι με τον κ. Σπύρου Βασιλείο, και αναφέρομαι σε αυτόν προσωπικά και όχι στο αξιωματικό του ως Δημάρχου.

Στην επιστολή μου στις 23-1-2008, δεν αναφέρθηκα υβριστικά ούτε ως προς το πρόσωπο του κ. Σπύρου, ούτε ως προς το αξιωματικό του ως Δημάρχου («Όσον αφορά τον Δήμαρχο Ανατολικού Ζαγορίου, θα του πρότεινα να επιστρέψει στα θρανία, για να διαβάσει την ιστορία του Ζαγορίου και μετά να εκφράζει άποψη για το αν θα έπρεπε να ενωθούν οι Δήμοι ή όχι. Θα έπρεπε να νιώθει περήφανος που η κοινότητά του θα ενσωματωθεί με το Ζαγόρι και ο ίδιος θα λέγεται Ζαγορίσιος»).

Καλώ οποιονδήποτε Ζαγορίσιο να μου υποδείξει ποιες είναι οι απαξιωτικές φράσεις που χρησιμοποιήσα κατά του Δημάρχου, του Δημοτικού Συμβουλίου, των Τοπικών Συμβουλίων και προπαντός κατά των κατοίκων του Ανατολικού Ζαγορίου, μερικοί των οποίων είναι συγγενείς μου και πολλοί φίλοι. Σχετικά με τις 13 προτάσεις μου που δημοσιεύτηκαν δεν τον αφορά σε τίποτε να απαντήσει συμφωνώντας ή διαφωνώντας; Αλλά καθώς φαίνεται, τον ενδιαφέρει μόνο η καρέκλα και για τις επόμενες τετραετίες.

Το Ζαγόρι κ. Σπύρου είναι ένα και πρέπει να μείνει ενωμένο. Τα Ζαγοροχώρια το 1868 ήταν 44 χωριά και χωρίζονταν σε τρεις ενότητες (Ανατολικό - Δυτικό - Κεντρικό). Είχε 27.500 κατοίκους (5.300 οικογένειες). Σήμερα είναι 46 χωριά, διότι προστέθηκαν και τα χωριά της ενότητας Μαλακασίου, στο Δήμο Ανατολικού Ζαγορίου το 1997 με τη συνένωση, και καθώς έγινε, αφού χρόνια αισθάνονταν Ζαγορίσιοι. Το Ζαγόρι σήμερα έχει 2.500 κατοίκους, έκταση 1.000 τ. χλμ. («Ζαγορισιακά», Ιωάννης Λαμπρίδης, σελ. 6).

Αν γεωγραφικά χωρίζαμε την περιοχή του Ζαγορίου στις θέσεις

που προτείνετε στην επιστολή σας (καθώς ισχυρίζεστε ότι το Ανατολικό Ζαγόρι δεν έχει σχέση με το υπόλοιπο Ζαγόρι), θα προέκυπταν οι κάτωθι Δήμοι: Δήμος Δυτικού Ζαγορίου, Δήμος Κεντρικού Ζαγορίου, Δήμος Βορείου Ζαγορίου, Δήμος Ριζών Ζαγορίου, Δήμος Ανατολικού Ζαγορίου και Δήμος Μαλακάσας.

Μα, είναι θέση Δημάρχου να γράφεται ότι οι κάτοικοι του Ανατολικού Ζαγορίου δεν έχουν καμία επαφή με τους υπόλοιπους κατοίκους του Ζαγορίου; Αυτό κι αν είναι προσβολή κ. Σπύρου. Να καταργήσουμε και τη συγγένεια και τη φιλική επαφή των Ζαγορίσιων μεταξύ τους. Αφήνω στους ίδιους τους κατοίκους του Ανατολικού Ζαγορίου να σας απαντήσουν και να σας κρίνουν αναλόγως. Εγώ προσωπικά, πιστεύω πως ασχολήθηκα μαζί σας περισσότερο από όσο θα έπρεπε.

Οι αγώνες μου για το Ζαγόρι είναι γνωστοί και έχουν την απραγία μου 1) και σαν Προέδρου της Κοινότητας Φραγκάδων επί είκοσι συναπτά έτη, 2) και σαν Προέδρου του Συλλόγου Φραγκάδων (με την κατασκευή εντευκτηρίου-ξενώνα 5 δωματίων-τσιπουράδικου), 3) και σαν Προέδρου του Πολιτιστικού Συλλόγου Ζαγορίσιων Ιωαννίνων επί έξι διετίες (με την αγορά και κατασκευή ακινήτου 100 τ.μ. στην οδό Χρυστοβασιλή 8, όπου και πηγαίνετε οι τρεις Δήμαρχοι του Ζαγορίου κάθε χρόνο και κόβετε την πίτα των Ζαγορίσιων, πιάνοντας το μαχαίρι και οι τρεις μαζί. Σας συγχαίρω γι' αυτό, αλλά δεν προσφέρατε ποτέ τίποτε, εκτός του κ. Παπαναστασίου, Δημάρχου Κεντρικού Ζαγορίου), 4) και σαν Αντιπρόεδρος της ενώσεως Δασικών Συναιτερισμών Ζαγορίου-Κόνιτσας-Μετσόβου, 5) και σαν υποψήφιος Νομαρχιακός Σύμβουλος έλαβα 1200 ψήφους, 6) και σαν πρωτεργάτης ιδρύσεως του Κινηγητικού Συλλόγου Ζαγορίου, 7) και σαν πρωτεργάτης του Συλλόγου Ιδρύσεως Συλλόγων Ιδιοκτητών Ζαγορίου, 8) και σαν ένας από αυτούς που έκαναν αγωγή στη Ριζάρειο και βγάλαμε το 30% των προσόδων με την 994/80 απόφαση του πενταμελούς Εφετείου

Αθηνών για τέσσερα θέματα του Ζαγορίου. Ένα από αυτά αφορά όλα τα μνημεία του Ζαγορίου (εκκλησίες-γεφύρια-μοναστήρια-μύλοι).

Ποια είναι η ενέργεια των τριών Δημάρχων για το διαχωρισμό του ποσοστού που αντιστοιχεί στα μνημεία, διότι σήμερα η Ριζάρειος δίνει ψίχουλα για τα μνημεία αυτά; Τι κάνετε και οι τρεις Δήμαρχοι για τα νερά Ζαγόρι-Βίκος-Μιτσικέλι, που φέρουν Ζαγορίσια ονόματα και τοπωνύμια, χωρίς, όμως, να δίνουν μία στο Ζαγόρι;

Για όλους τους λόγους που προανέφερα, επιμένω πως πρέπει να γίνει ένας Δήμος. Και εφόσον οι δύο Δήμαρχοι συμφωνούν, ας προχωρήσουν σε εθελούσια συναίνεση πριν μας εντάξουν σε άλλους Δήμους (Εκάλης-Εγνατίας-Μετσόβου-κλπ).

Να προσθέσω ακόμη, ότι δεν ήμουν μέλος κατά της ελεγχόμενης κυνηγητικής περιοχής. Ήμουν Πρόεδρος και είχα την εξουσιοδότηση των 22 Προέδρων των Κοινοτήτων που ήταν μέσα στα όρια, των 22 γενικών συνελεύσεων των χωριών και μεταξύ αυτών και του χωριού σας, οι κάτοικοι του οποίου ήταν μπροστάρηδες στον αγώνα με πρωτοστάτη τον Πρόεδρο κ. Έξαρχο από την Ιτέα, στη συγκέντρωση στο κτήμα Τζικά, παρουσία του Υπουργού κ. Τζιτζικώστα, Βουλευτών, του Νομάρχη Ιωαννίνων κλπ, όπου και πάρθηκε η ιστορική για τον τόπο απόφαση κατάργησής της. Για να γνωρίζετε και να μην γράφεται ανακρίβειες, δεν την καταργήσαμε εμείς, αλλά το κράτος, το οποίο δεν έκανε ούτε ένα βήμα πίσω στα αιτήματα, που ήταν: 1) Μία δραχμή ενοίκιο το στρέμμα για την ιδιωτική και κοινοτική περιουσία (δηλαδή 15.000 δρχ. το χρόνο για τους ιδιωτικούς χώρους για κάθε κοινότητα) κατοχύρωσης της ιδιοκτησίας, 2) Οι υπάλληλοι να είναι από τα 22 χωριά, 3) Η διοίκηση να είναι από τα 22 χωριά και 4) Αποζημίωση στο 100% των ζημιών που θα προέκυπταν (από γουρούνια-λαγούς-αλεπούδες-ζαρκάδια-πιτνά-αρκούδες). Εκείνη την εποχή, όλα τα χωριά (και κυρίως τα δικά σας), είχαν στο 100% καλλιερ-

γήσιμες όλες τις γεωργικές τους εκτάσεις, αλλά άνθρακας ο θησαυρός και για τα τέσσερα ανωτέρω αιτήματά μας. Και γι' αυτό (δηλαδή, για την απόφαση κατάργησης της κυνηγητικής περιοχής) νιώθω υπερήφανος που ήμουν Πρόεδρος της επιτροπής αγώνα.

Δεν ξέρω πώς νιώθετε εσείς οι τρεις Δήμαρχοι, που σηκώσατε τα χέρια δίνοντας εν λευκώ την περιοχή στο Πάρκο Βόρειας Πίνδου. Τι ανταλλάγματα πήρατε; Από ό,τι ξέρω απολύτως τίποτε. Και θα φανούν σε λίγα χρόνια τα καλά του Πάρκου. Διερωτώμε: είναι κανένας Δήμαρχος στη διοίκηση του Πάρκου; Είναι κανένας υπάλληλος από το Ζαγόρι στις υπηρεσίες του Πάρκου; Έγινε κανένα έργο προς όφελος της περιοχής τέσσερα χρόνια τώρα που λειτουργεί; Η έδρα είναι στο Ζαγόρι που έχει το 60% της εκτάσεως. Εάν θελήσετε να κάνετε κανένα έργο σαν Δήμοι, σαν ιδιώτες εκτός οικισμού, θα πρέπει να πάρετε την έγκριση της διοικήσεως του Πάρκου, που δεν έχει καμία σχέση με την περιοχή του.

κ.κ. Δήμαρχοι, μην νομίζετε πως όλα αυτά τα γράφω με σκοπό την προσωπική μου προβολή. Το δήλωσα το 1997 στην ανοικτή επιστολή μου προς τον τότε Υπουργό Εσωτερικών κ. Παπαδόπουλο, να κάνει κάτι για την συνένωση του Ζαγορίου σε έναν Δήμο («ας όψωνται αυτοί που το χώρισαν στα τρία, αργά το κατάλαβαν»). Αλλά ποτέ δεν είναι αργά κ. Παπαναστασίου και κ. Σουκουβέλο για να γίνουμε ένας Δήμος.

Κλείνοντας θέλω απλά να τονίσω πως άποψη θα έχω είτε είμαι είτε όχι από το Ανατολικό Ζαγόρι. Γιατί είμαι Ζαγορίσιος. Εσείς κ. Σπύρου κατάγεστε από τη γεωγραφική περιοχή της Μαλακάσας. Σταματήστε επιτέλους να κρίνετε τους Ζαγορίσιους. Εξάλλου, την τελευταία λέξη την έχουν οι ίδιοι οι κάτοικοι, που όπως πληροφορούμαι μαζεύουν υπογραφές για να σας στείλουν.

Και για την αποφυγή οιοδήποτε παρεξηγήσεων, να σας δηλώσω για τελευταία φορά πως δεν θα είμαι υποψήφιος για Δήμαρχος. Αλλά, όσο χτυπά η καρδιά μου, θα ενδιαφέρομαι για το Ζαγόρι και για τα 46 χωριά του, ανεξάρτητα σε ποιόν Δήμο ή Κοινότητα ανήκουν σήμερα.

Ιωάννης Καλύδας
Φραγκάδες Ζαγορίου

Σημείωση Σύνταξης: Δεοντολογικά είμαστε υποχρεωμένοι να δημοσιεύσουμε την απάντηση του κ. Ιω. Καλύδα προς τον Δήμαρχο Αν. Ζαγορίου, παρότι δεν συμφωνούμε με το ύψος της απάντησης, που δεν συνάδει μ' αυτό του Περιοδικού μας.

Αθήνα 8-IV-08
Ευχαριστώ για την φιλοξενία
Με τιμή

Φάνης Πασπαλιάρης

Νέα από το Δήμο Τύμφης

κές μονάδες υπερπλήρεις. Ο κόσμος άρχισε να έρχεται στο Τσεπέλοβο από την Παρασκευή. Έριχνε βέβαια βροχή, αλλά κανείς δε θα το πίστευε ότι η ημέρα του Ευαγγελισμού θα ξημέρωνε ολόασπρη με 30 πόντους χιόνι. Απίστευτο και όμως αληθινό. Εξάλλου τα κάνει αυτά ο Μάρτης. Πότε κλαίει και πότε γελάει... Σε επιφυλακή ο Δήμαρχος και οι χειριστές του Δήμου μας και της Νομαρχίας, ο Σπύρος, ο Θέμης, ο Ηλίας με τα εκχιονιστικά, γκρέντερ, λεπίδα... Από τις 6 π.μ. επί το έργον. Να προλάβουν να καθαρίσουν, να μη πανωτιαστεί το χιόνι, γιατί δεν ήξεραν πως θα πήγαινε η μέρα... και οι

ξένοι μας παρά το απρόσμενο δώρο της φύσης πιάστηκαν στον ύπνο και χρόνου νάμαστε καλά να ξαναγιορτάσουμε.

ΕΚΛΟΓΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΝΕΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΤΥΜΦΗΣ

Οι εκλογές για το Συμβούλιο Νέων έγιναν στο Τσεπέλοβο το Σάββατο 29-3-2008. Ψήφισαν 32 εκλογείς και αναδείχτηκε το πενταμελές συμβούλιο νεολαίας ως εξής. Εξελέγησαν από το Βρυσόχωρι ο Αντώνης Βακάρος και ο Βασίλης Ρέμος, από το Ηλιοχώρι ο Τάσος Παπανικολάου, από τη Λάιστα ο Τάσος Χρυσικός και από το Σκαμνέλι ο Δημήτρης Δερέκας.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΒΑΣ.ΣΟΦΙΑΣ 51 - ΑΘΗΝΑ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΣΟΔΩΝ - ΕΞΟΔΩΝ 2005

ΕΣΟΔΑ		ΕΞΟΔΑ			
ΚΕΦ.1	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΜΙΣΘΩΜΑΤΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ Ρ.Ε.Σ.	3.147.487,24	ΚΕΦ.1	ΕΞΟΔΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	550.899,51
ΚΕΦ.2	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	3.092,43	ΚΕΦ.2	ΕΞΟΔΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΩΔΟΦΟΡΩΝ	489.354,48
ΚΕΦ.3	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΜΕΤΟΧΩΝ	30.019,20		ΑΚΙΝΗΤΩΝ & ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ	
ΚΕΦ.4	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ Ι.Ν.ΑΓ.ΓΕΩΡΓΙΟΥ - ΑΘΗΝΩΝ	9.396,75	ΚΕΦ.3	ΦΟΡΟΙ - ΤΕΛΗ - ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ ΥΠΕΡ ΤΡΙΤΩΝ κλπ	591.685,45
ΚΕΦ.5	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΙΣΦΟΡΕΣ	648.255,25			
ΚΕΦ.6	ΕΣΟΔΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	90.488,35			
ΚΕΦ.7	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ-ΑΘΗΝΩΝ				
	ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (Α)	3.928.739,22	ΚΕΦ.4	ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΗΣ ΡΕΣ ΣΤΟ ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ ΚΑΙ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ	1.219.293,26
ΚΕΦ.8	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΕ ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ & ΖΑΓΟΡΙ	172.081,03		ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (Β)	2.851.232,70
	ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (Β)	172.081,03	ΚΕΦ.5	ΔΑΠΑΝΕΣ ΔΙΔΑΚΤΗΡΙΩΝ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ	1.457.434,54
ΚΕΦ.9	ΕΣΟΔΑ ΔΙΔΑΚΤΗΡΙΩΝ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ	16.603,14			
ΚΕΦ.10	ΕΣΟΔΑ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ	1.000,00			
ΚΕΦ.11	ΛΟΙΠΑ ΕΣΟΔΑ	31,70			
ΚΕΦ.12	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΩΝ ΕΤΩΝ	0,00		ΣΥΝΟΛΟ	4.308.667,24
	ΣΥΝΟΛΟ	4.118.455,09		ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	4.308.667,24
	ΕΛΛΕΙΜΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	190.212,15			
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	4.308.667,24			

ΑΘΗΝΑ 21 ΜΑΡΤΙΟΥ 2008

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΜΩΡΑΙΤΗΣ

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΗΛ.ΧΟΥΛΗΣ

ΠΕΤΡΟΣ ΑΝ. ΓΕΜΤΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ

21-3-2008

Ένα ακόμη σχόλιο για την ενοποίηση των Δήμων Ζαγορίου

Ανταποκρινόμενος στο «Προσκλητήριο» που απήλυθε «Το Ζαγόρι μας», με τη φωνή του Α' Αντιπροέδρου του κ. Απόστολου Ντιναλέξη, προς όλους τους ζαγορίσιους, να τοποθετηθούν ως προς την ενότητα του Ζαγορίου, ενόψει της αναδιάρθρωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης από τον Καποδίστρια 2, προσυπογράφω την πρόταση του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορίσιων, την οποία υιοθέτησε και το «Ζαγόρι μας», η οποία απαι-

τεί από την Πολιτεία την δημιουργία ενός Δήμου για όλο το Ζαγόρι και ζητάει από όλα τα Δημοτικά διαμερίσματα και Κοινοτικά Συμβούλια να προχωρήσουν σε εθελούσια συνένωση σε ένα Δήμο Ζαγορίου πριν τη λήξη της προθεσμίας για εθελούσια συνένωση (31-12-2008).

Θα ήθελα μόνο να υπογραμμίσω ότι το Ζαγόρι μας, που αναδείχτηκε μέσα από μια διαδρομή τεσσάρων αιώνων πυκνής σκλαβιάς, σε μια

ΣΚΑΜΝΕΛΙ**Γεννήσεις**

– Ο Πέτρος Μ. Τσέπης και η Άννα Κορρέ απέκτησαν στην Αθήνα πρωτότοκο χαριτωμένο κοριτσάκι στις 21-12-2007. Να τους ζήσει.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ**Γεννήσεις**

– Ο Νίκος Φ. Βαγγελής και η Αντωνία Καραγιάννη χάρισαν στη Γεωργία του ένα υγιέστατο αδελφάκι στις 24 Γενάρη 2008 στα Γιάννενα. Να τους ζήσει.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ**- ΔΩΡΕΕΣ****ΒΙΤΣΑ**

– Εις μνήμην της σεβαστής και αγαπημένης της νουνάς η οικογ. Δανάης Κακαγιά κατέθεσε χρημ. ποσό για τις ανάγκες της εκκλησίας Κοιμ. Θεοτόκου Κάτω Βίτσας. Η Εκκλ. Επιτροπή Κ. Βίτσας ευχαριστεί

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ**Διόρθωση στο ορθόν**

– Η Κατίνα Οικονομίδη στη μνήμη του αγαπημένου της συζύγου Σπύρου Οικονομίδη, προσέφερε το ποσό των 500 ευρώ και όχι των 300 όπως λανθασμένα εγράφη στο τεύχος του Μαρτίου.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

– Ο κ. Δημήτριος Τζούφης κατέθεσε στον Ιερό Ναό Αγ. Νικολάου Καπεσόβου το ποσό των 50 Ε στη μνήμη της εξαδέλφης του Ελένης Τζούφη- Δημητροπούλου.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ

– Η κ. Βασιλεία Τζαφλίδου-Καλογήρου, προσέφερε στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Φραγκάδων 50 ευρώ στη μνήμη του παιδιού της και των γονέων της.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί

– Στη μνήμη της Μάρθας Τζαφλίδη κατέθεσαν στον Εκπολιτιστικό Σύλλογο Φραγκάδων οι: Ιωάννης Καλύβας Ε 50 και ο Βασίλης Λεοντίδης Ε 50.

Ο Σύλλογος ευχαριστεί

**ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ
ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΜΑΣ**

– Ο κ. Μενέλαος Μακρής 100 ευρώ.

– Ο κ. Μουτσόπουλος Αδαμάντιος 50 ευρώ.

– Η οικογένεια Σπυρίδωνος Τσάντη εκατό 100 ευρώ στη μνήμη του αοιδίμου ιερέως Δημητρίου Παπακώστα, που επί μία 40ετία διακόνισε την ενορία Αγίου Αθανασίου Μονοδενδρίου.

Το Δ.Σ. της ΙΛΕΖ ευχαριστεί θερμά.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ**Γάμοι**

– Η Δήμητρα Σ. Μέκαλη και ο Γιώργος Κ. Τζοβάρας παντρεύτηκαν το Σάββατο 22 Μάρτη 2008 στον Ι. Ν. Αγίας Μαρίας στα Γιάννενα. Ακολούθησε πολυτελής δεξίωση στην αίθουσα εκδηλώσεων CEZARIA. Να ζήσουν υγιείς, ευτυχισμένοι και χαρούμενοι.

Θάνατοι

– Ο μεγαλύτερος μέχρι σήμερα Τσεπελοβίτης ο συμπαθέστατος καλονοικοκύρης Μιχάλης Ράπτης του Δημητρίου και της Γεωργίας γεννήθηκε στις 18-11-1914 στο Φλαμπουράρι. Στο σπίτι του Τάκη και της Ευανθίας στα Γιάννενα αποκοιμήθηκε για πάντα στα χέρια της συζύγου του Βαγγελής Χασακή, που την είχε παντρευτεί το 1944. Εζησαν ευτυχισμένοι, απόκτησαν 3 κόρες και 2 γιους. Πλήθος κόσμου τον αποχαιρέτησε την Πέμπτη το μεσημέρι 3-4-2008 στον Άη Θανάση Τσεπελόβου. Νάχουν την ευχή του και να του πάρουν τα χρόνια και την καλοπέρασή του, οι απόγονοί του. Θερμά συλλυπητήρια.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ**Θάνατοι**

– Στην Αθήνα στις 27 Μάρτη 2008 πέθανε μετά από μακροχρόνια αρρώστια η Πελαγία Σίσκου ετών 52. Ήταν η πρωτότοκη κόρη των αιμνήστων Στεφάνου Σίσκου, χωριανού και συγγενή μας, αποστράτου αξιωματικού της Πολεμικής Αεροπορίας και της Βάιας Κόκκα από την Ιστιαία Ευβοίας.

Στα αδέρφια της Έφη και Σωτήρη Καλαμίτη, στα ανήψια της και τα πρωταξάδερφά της τα θερμά μας συλλυπητήρια.

Οικογένειες

Ελισάβετ Τσεκούρα
και Βασιλείου Λεοντίδη

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ**Θάνατοι**

– Την Πέμπτη 3 Απριλίου ε.ε. πέθανε και κηδεύτηκε σε βαθιά γεράματα στο χωριό του ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ ο αγαπητός συμπεθερός Μιχαήλ Ράπτης.

Θερμώς συλλυπούμαστε την σύζυγό του, τα αγαπημένα του παιδιά και εγγόνια, να ζήσουν και να πάρουν όλοι τα χρόνια του.

Οικ. Στεφ. Γαλανοπούλου

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ**ΕΥΡΩ 50**

Σαουνάτσου Μαργαρίτα
Γκιζάς Βασίλειος
Θωμά Ισμήνη
Τσίλης Χρήστος
Τριανταφυλλίδης Γιώργος
Τσαντίλας Κων/νος
Στουκίδης Δημήτριος
Καπνίση Αθηνά
Μουτσόπουλος Αδαμάντιος
Χαρισιάδου Αλίκη

ΕΥΡΩ 45

Ρούντος Αντώνιος
Μπαλατσού Δημήτρα

ΕΥΡΩ 40

Βραζιτούλης Γιώργος

ΕΥΡΩ 30

Παπανικολάου Κων/ντίνα
Παπανικολάου Σοφία
Γέπη Αθηνά
Καψάλη-Βερτόδουλου Ιουλία
Μουτσόπουλος Σταύρος
Κεφάλας Χαρίλαος
Πασπαλιάρης Φάνης
Πασπαλιάρης Ιωάννης
Τζιόβας Νίκος
Μακρής Ευριπίδης
Παπαχρήστου Αλέξανδρος
Παπαχρήστου Χρήστος
Κώστας Βασίλης
Λάππα Λίτσα
Κουλούρας Ιωάννης

ΕΥΡΩ 25

Λαμπρίδης Δημήτριος
Μανδαλά Αριάδνη
Δάλλας Κων/νος

ΕΥΡΩ 20

Βασδέκης Θεόδωρος
Λογοθέτης Θωμάς
Καψάλη Αγγελική
Μασούρα Ανδρομάχη
Στυλίδης Γιώργος
Αλεξοπούλου Νίκη
Φρακτοπούλου Αφροδίτη
Κωσταγιάννη-Μάρη Παναγιώτα
Βαγγελής Γιάννης
Εμμανουηλίδης Ζήσης
Τζόκα Ελένη
Χασιώτη Βασιλική
Τζάνου Ελένη
Χαρισιάδου Ευγενία
Κάππα - Βολιώτη Νινέτα

ΕΥΡΩ 15

Παπαλεξίου Δάντης
Μιχαλοπούλου-Βέλλη Κούλα
Κοινότητα Πλατάνια (Τσερίτσανα)
Λέκκος Ιωάννης
Λιάρου Πελαγία
Βαρτζώκας Κων/νος
Σινάνης Άγγελος
Λιώτου Μαρίκα
Γιαννοπούλου Αλίκη
Στεφοπούλου-Βλαχοπούλου Ισμήνη

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

Ιδρυτής:
ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ
ΕΤΟΣ 1978
★

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ Ι.Λ.Ε.Ζ.

**Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ
★

ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ**ΑΠΟ ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

ΓΚΕΚΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟ
Πρόεδρος
ΝΤΙΝΑΛΕΞΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟ
Α' Αντιπρόεδρος
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑ
Β' Αντιπρόεδρος
ΤΖΙΟΒΑ ΒΑΣΙΛΗ
Γεν. Γραμματέα
ΤΣΕΚΟΥΡΑ ΙΩΑΝΝΗ
Ταμία
ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΥ
Μέλος
ΖΑΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΟ
Μέλος
Αριστίνδην μέλη:
ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ- ΔΟΥΒΛΗ ΕΛΕΝΗ
ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΒΑΚΑΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΚΙΚΟΠΟΥΛΟΣ ΜΕΝΕΛΑΟΣ
ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΡΕΜΟΥ-ΤΣΟΥΠΗ ΜΑΡΙΑ
ΣΚΟΥΡΤΗ ΕΛΕΝΗ
ΥΦΑΝΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
★

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»
Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44
και στο Μυροπολείο
ΚΑΛΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ
Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. 26510 26266
Ιωάννινα 45444

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Εσωτερικού 15 ΕΥΡΩ
Ευρώπης 40 ΕΥΡΩ
Εκτός Ευρώπης 50 \$ ΗΠΑ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ

ΡΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
★

Τυπογραφεία:

Μ. ΔΟΥΒΛΗ - Π. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμπερή)
Τηλ. 26510 20544 - 26510 27845
Ιωάννινα 454 44